

Jaarstukken 2018

Stichting De Kempen,
organisatie voor openbaar en algemeen toegankelijk onderwijs
te Veldhoven

41662

INHOUDSOPGAVE

Bestuursverslag	1
Jaarrekening	30
A. Balans	31
B. Staat van baten en lasten	32
C. Kasstroomoverzicht	33
D. Grondslagen	34
E. Toelichting op de balans en staat van baten en lasten	39
F. Overzicht verbonden partijen	45
G. Verantwoording van subsidies	46
H. Bezoldiging van bestuurders en toezichthouders	47
I. Bestemming van het resultaat	49
J. Gebeurtenissen na balansdatum	49
K. Ondertekening van de jaarrekening	49
Overige gegevens	50
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	51
Gegevens over de rechtspersoon	56

Jaarverslag
behorende bij
Rapport inzake de jaarstukken 2018

Stichting De Kempen
organisatie voor openbaar en algemeen toegankelijk onderwijs
te Veldhoven

41662

Inhoud

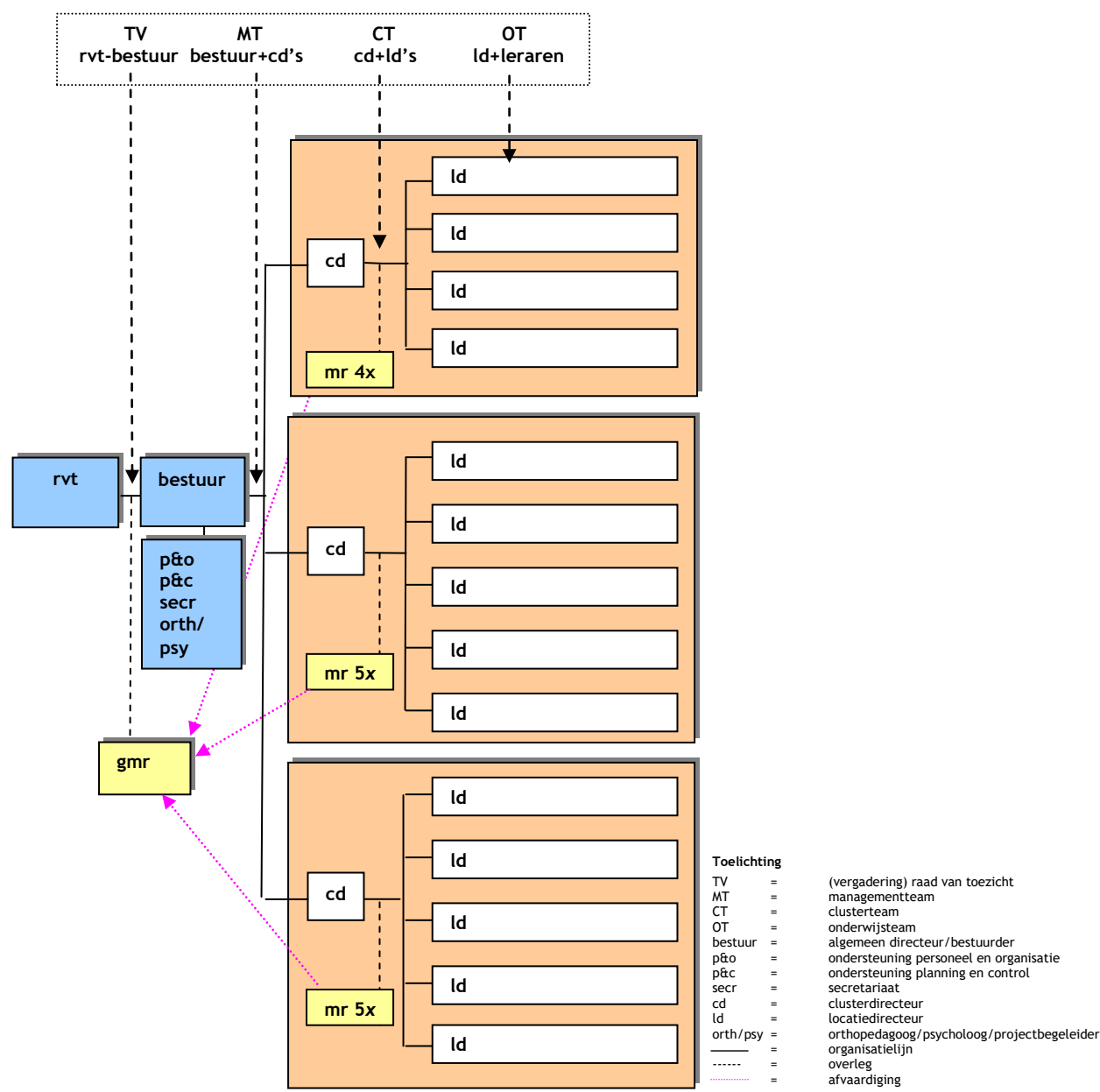
1	AANBIEDING	4
2	STRUCTUUR RBOB DE KEMPEN	4
3	ACTIVITEITEN OVER HET JAAR 2018	5
3.1	ORGANISATIE	5
3.2	ONDERWIJSONTWIKKELING, INNOVATIE EN KWALITEITSZORG	5
3.3	WERKDRIJKMIDDELEN	6
3.4	ACTIVITEITEN IN 2018	7
3.5	PERSONEEL	8
3.6	FINANCIËN	9
3.7	HUISVESTING	9
3.8	ICT	11
3.9	KLACHTENAFHANDELING	11
3.10	MEERVOUDIGE PUBLIEKE VERANTWOORDING/HORIZONTALE VERANTWOORDING	11
3.11	CODE GOED BESTUUR	11
4	BELANGRIJKSTE KENMERKEN VAN HET GEVOERDE FINANCIËLE BELEID	12
4.1	INLEIDING	12
4.2	RISICO'S, RESERVERINGSBELEID EN AFSCHRIJVEN	12
4.3	RISICOBEBEERSINGS- EN CONTROLESYSTEEM	12
4.4	TOEDELING, BESTEMMING EN AANWENDING BEKOSTIGING	13
4.5	BEGROTING	13
4.6	VERANTWOORDING	13
5	RAAD VAN TOEZICHT – JAARVERSLAG 2018	13
5.1	ALGEMEEN KADER	13
5.2	ACTIVITEITEN (LEDEN) RAAD VAN TOEZICHT	14
5.3	SAMENSTELLING RAAD VAN TOEZICHT EN BESTUUR TIJDENS VERSLAGJAAR	14
6	FINANCIËN	16
6.1	FINANCIËN OP BALANSDATUM	16
6.2	ANALYSE RESULTAAT - GANG VAN ZAKEN GEDURENDE VERSLAGJAAR	18
6.3	TREASURYVERSLAG	19
7	CONTINUÏTEITSPARAGRAAF	20
7.1	INVESTEREN IN KWALITEIT	20
7.2	MEERJARENBALANS EN LIQUIDITEITSPROGNOSE	20
7.3	LEERLINGENONTWIKKELING 2013-2023	21
7.4	MEERJARENPLANNING FORMATIE	22
7.5	RISICOBEBEERSING	22
7.6	MEERJARENBEGROTING 2019-2023	22
7.7	KOERSPLAN 2015-2019	23
	BIJLAGE 1 - SCHEMATISCH JAARVERSLAG 2018	24

1 Aanbieding

Stichting De Kempen, organisatie voor openbaar en algemeen toegankelijk onderwijs (kortweg: RBOB De Kempen) biedt u hierbij het rapport inzake de jaarrekening over de periode 1 januari 2018 tot en met 31 december 2018 aan. Het rapport bestaat uit een balans per 31 december 2018 en een exploitatierekening over de periode 1 januari 2018 tot en met 31 december 2018, die beide zijn voorzien van de nodige specificaties en toelichtingen. Het rapport inzake de jaarrekening maakt deel uit van het jaarverslag.

2 Structuur RBOB De Kempen

RBOB De Kempen is een stichting samenwerkingsbestuur, met 13 openbare basisscholen en één algemeen toegankelijke school, verdeeld in drie clusters. In 2018 telde RBOB ruim 3100 leerlingen en ongeveer 300 medewerkers. De scholen bevinden zich in 14 plaatsen in 11 gemeentes in de Kempen en midden Limburg. RBOB De Kempen heeft als primair doel het in stand houden van openbare en algemeen toegankelijke scholen voor primair onderwijs en het zorgdragen en stimuleren van kwalitatief goed onderwijs. De organisatie van RBOB De Kempen is zodanig ingericht dat deze in staat is flexibel in te spelen op veranderingen van de omgeving. Hieronder een overzicht van de structuur in 2018.

3 Activiteiten over het jaar 2018

In het Actieplan 2018 van RBOB De Kempen zijn de beleidsactiviteiten voor dat jaar vastgelegd. Het kader voor dit Actieplan is het Koersplan 2015-2019, waarin het (strategisch) beleid op hoofdlijnen is geformuleerd.

3.1 Organisatie

Sinds de oprichting in 1998 heeft RBOB De Kempen zich ontwikkeld als een serieuze maatschappelijke speler (binnen het primair onderwijs) in de Kempen e.o.. Hierbij opereert RBOB zowel zelfstandig als in samenwerking met ketenpartners, bijvoorbeeld op het terrein van passend onderwijs.

RBOB wil omstandigheden creëren die het leveren van kwaliteit bevorderen. Om dat te bereiken is gekozen voor een organisatie met clusters van scholen. Deze organisatievorm is een instrument waarmee RBOB flexibel kan inspelen op zowel landelijke als regionale ontwikkelingen, een grotere waarborg kan geven voor continuïteit en samenwerking en waarmee 'het gaan voor kwaliteit' wordt bevorderd.

RBOB De Kempen wil zijn verworven positie ten minste behouden en zo mogelijk versterken. Daarvoor wordt geïnvesteerd in kwaliteit, mensen en voorzieningen.

RBOB De Kempen wil dit bereiken door het volgende:

- Profilering: Ook al heeft RBOB te maken met krimp van de leerlingenaantallen in de regio, het marktaandeel van de scholen hoeft niet te dalen. Behoud of zelfs vergroting ervan gebeurt voor een belangrijk deel door het leveren van kwaliteit en profilering ter versterking van het imago. Naast de kwaliteit op de scholen profileert RBOB zich met de professionele cultuur, de openbare en algemeen toegankelijke identiteit (met name m.b.t. het actief omgaan met tolerantie), goed onderwijsbestuur, meervoudige publieke verantwoording en een constructieve medezeggenschap. Tot slot onderscheidt RBOB zich door het ontwikkelen van integrale kindcentra, samen met de eigen kinderopvangorganisatie *ikOOK!*.
- Bestuurlijke netwerken: Het koersplan is geschreven binnen een maatschappelijke context; op een aantal gebieden maakt RBOB deel uit van een keten. Te denken valt daarbij aan passend onderwijs, dagarrangementen en huisvesting. Dit vergt communicatie, overleg en eventueel samenwerking met ketenpartners als gemeentes, opleidingsinstituten als Pabo en ROC en collega schoolbesturen.
- Kernwaarden RBOB: RBOB onderscheidt zich op het gebied van bepaalde cultuurkenmerken. Professioneel gedrag, reflectie, structuur, verantwoordelijkheid en eigenaarschap, gerichtheid op sociale cohesie zijn er zo een paar. RBOB bewaakt deze kenmerken.

3.2 Onderwijsontwikkeling, innovatie en kwaliteitszorg

De afgelopen jaren zijn door de RBOB-scholen forse stappen gezet om de lat op het gebied van de kwaliteit van het onderwijs hoger te leggen. In ieder geval werken zij steeds meer opbrengst- en ontwikkelingsgericht. Zij bewaken daarin de doorgaande lijn, ook die van voor en na de basisschoolperiode. Er is niet alleen aandacht voor de gemiddelde leerling, maar alle kinderen krijgen een passend aanbod. Daarbij is nadrukkelijk aandacht voor excellente leerlingen, opdat ook zij uitgedaagd blijven worden.

Het onderwijs bij RBOB is van deze tijd, betekenisvol en duurzaam. Kinderen ontwikkelen zich in kennis, vaardigheden, gedrag. Maar ook is er voldoende aandacht voor sport en cultuur, Engels, techniek, ICT, social media en burgerschap.

Er wordt gezorgd voor een optimaal pedagogisch klimaat. Daar waar mogelijk is, creëert RBOB dagarrangementen in integrale kindcentra met de eigen kinderopvangorganisatie *ikOOK!*.

Scholen stellen heldere doelen voor alle leerlingen m.b.t. hun leerprestaties De basisvakken taal en rekenen scheppen voorwaarden voor bredere ontwikkeling: wereldoriëntatie, cultuur, bewegen, sociale vaardigheden en emotionele ontwikkeling nodig voor burgerschapsvorming. Alle kinderen van 4-12, of liefst vanaf 2,5 jaar, leren met elkaar, werken samen en leven samen.

RBOB streeft bij het zorgen voor kwalitatief hoogstaand onderwijs naar een grote betrokkenheid van de ouders.

In dit licht zorgt RBOB voor het volgende:

- Alle scholen hanteren een opbrengstgerichte aanpak. Zij formuleren meetbare doelstellingen voor taal en rekenen.
- Het registreren van gegevens over de ontwikkeling van kinderen is een middel tot verbetering van de leerling.

- Er wordt een uitdagend aanbod voor cognitief talentvolle kinderen in een ambitieuze leer- en ontwikkelcultuur gecreëerd.
- Zo mogelijk is op elke RBOB-school (eigen) peuterwerk aanwezig en stellen de scholen doelen voor opbrengstgerichte vroegschoolse educatie.
- Mede in het kader van gezondheid en een bredere ontwikkeling krijgen de kinderen op de RBOB-scholen minimaal twee en waar mogelijk drie lesuren bewegingsonderwijs per week.
- Het ICT-programma RBOB Online wordt verder verdiept, met name op het gebied van de inzet van digitaal leermateriaal.
- Alle scholen betrekken de ouders actief bij de ontwikkeling en leerprestaties van hun kinderen: er is sprake van pedagogisch partnerschap.
- Binnen dagarrangementen is sprake van pedagogische samenhang. Er is aansluiting bij de omgeving, o.a. ook op gebied van sport en cultuur. Er wordt een aantrekkelijke voorziening gecreëerd voor ouders en kinderen. Kortom: degelijk onderwijs en uitgebalanceerde dagprogramma's, combinaties van leren, spelen en ontspannen. Waar mogelijk en wenselijk is, investeert RBOB in de kwaliteit van de aansluiting tussen onderwijs en kinderopvang.

3.3 Werkdrukmiddelen

Locatiedirecteuren hebben samen met hun docententeam en hun MR de middelen voor werkdrukverlaging besproken en op schoolniveau ingezet.

Niet-financiële maatregelen

In de bespreking en besluitvorming is als eerste aan de orde gesteld welke niet-financiële werkdrukverlagende maatregelen genomen kunnen worden. Vervolgens zijn op schoolniveau hierover afspraken gemaakt. De meest voorkomende niet-financiële maatregelen zijn: administratieve druk verlagen door beter gebruik van ParnasSys, effectiever vergaderen en de taken beter verdelen.

Besteding financiële middelen

De financiële middelen zijn op bijna alle locaties geheel besteed aan inzet van extra personeel in de vorm van extra leerkracht uren of extra onderwijsassistent uren. Twee scholen hebben gekozen voor de aanschaf van extra Chromebooks, een van de scholen heeft een deel ingezet voor professionalisering.

SCHOOL	BRIN	leerlingen	budget	inzet	inzet	inzet	inzet	inzet	inzet	nog te besteden
		01.10.17	€ 155,55 per ll.	personeel	materieel	professional.	overig	totaal	totaal	
<i>Cluster West</i>										
't Busseltje	07FM	257	€ 39.976,35	€ 36.534,00	€ -	€ 3.442,00	€ -	€ 39.976,00	€	0,35
De Klimop R	03EV	241	€ 37.487,55	€ 37.488,00	€ -	€ -	€ -	€ 37.488,00	€	0,45-
De Korenbloe	07GY	221	€ 34.376,55	€ 31.639,45	€ 2.737,00	€ -	€ -	€ 34.376,45	€	0,11
De Sleutelaar	18HD	88	€ 13.688,40	€ 13.688,00	€ -	€ -	€ -	€ 13.688,00	€	0,40
<i>Cluster Midden</i>										
Dick Bruna	23UB	771	€ 119.929,05	€ 119.929,00	€ -	€ -	€ -	€ 119.929,00	€	0,05
't Smelleken	05YS	350	€ 54.442,50	€ 54.443,00	€ -	€ -	€ -	€ 54.443,00	€	0,50-
Ekenrooi	23DJ	199	€ 30.954,45	€ 30.954,00	€ -	€ -	€ -	€ 30.954,00	€	0,45
De Regenbo	22LI	86	€ 13.377,30	€ 13.377,00	€ -	€ -	€ -	€ 13.377,00	€	0,30
De Belhamel	03AP	85	€ 13.221,75	€ 13.222,00	€ -	€ -	€ -	€ 13.222,00	€	0,25-
<i>Cluster Oost</i>										
De Triolier	08DZ	256	€ 39.820,80	€ 39.821,00	€ -	€ -	€ -	€ 39.821,00	€	0,20-
De Klimop Nw	24AA	219	€ 34.065,45	€ 39.865,00	€ -	€ -	€ -	€ 39.865,00	€	5.799,55-
De Trumakke	03BV	169	€ 26.287,95	€ 24.046,00	€ -	€ -	€ -	€ 24.046,00	€	2.241,95
Cranendonck	09ET	131	€ 20.377,05	€ 20.628,00	€ -	€ -	€ -	€ 20.628,00	€	250,95-
't Lange	10AS	49	€ 7.621,95	€ 4.470,00	€ 3.100,00	€ -	€ -	€ 7.570,00	€	51,95
Totaal			€ 485.627,10	€ 480.104,45	€ 5.837,00	€ 3.442,00	€ -	€ 489.383,45	€	3.756,34-

3.4 Activiteiten in 2018

In bijlage 1 is een schematisch overzicht van de activiteiten in 2018 weergegeven.

Onderwijsontwikkeling en kwaliteit

- Het expertiseteam is verder uitgebreid, de ondersteuning die dit team op de scholen levert voor passend onderwijs is daardoor versterkt.
- Onderwijs aan meer- en hoogbegaafden is doorontwikkeld in de plusklassen en op het Facet.
- Een team van 4 locatiedirecteuren en de manager van ikOOK! geeft concreet vorm aan stapsgewijze verdere ontwikkeling richting integrale Kindcentra.
- Internationalisering kreeg verder vorm, de samenwerking met Brainport development wordt hierin gezocht.
- Met verdere de investeringen in IT-middelen zet RBOB stappen richting een optimale digitale leeromgeving.

Eindopbrengsten

Er zijn geen zwakke scholen binnen de stichting, dat blijft zo. Het overzicht van de eindopbrengsten in 2018 laat zien dat twee scholen onder de inspectienorm scoorden in 2018, beide scholen scoorden boven deze norm in de twee voorgaande jaren.

WEST		ondergrens
't Busseltje	536,9	535,1
De Klimop R	536,3	534,9
De Korenbloem	538,2	534,9
De Sleutelaar	538,6	534,9

MIDDEN		ondergrens
Dick Bruna	537,5	534,9
't Smelleken	541,4	534,9
Ekenrooi	537,8	535,1
De Regenboog	541,5	534,9
De Belhamel	536,0	533,9

OOST		ondergrens
De Triolier	534,8	534,5
De Klimop N	534,3	535,1
De Trumakkers	531,3	534,0
Cranendonck	535,2	534,0
't Lange	534,9	534,6

Passend onderwijs

- Participatie in samenwerkingsverbanden passend onderwijs: RBOB draait op diverse niveaus mee in de samenwerkingsverbanden Helmond-Peelland, De Kempen en Weert-Nederweert.
- Het uitgangspunt is dat scholen moeten voldoen aan hun zorgplicht, wat o.a. inhoudt dat kinderen die aangemeld zijn en 'binnen het schoolondersteuningsprofiel vallen' het onderwijs binnen desbetreffende school moeten krijgen dan wel (bij uitzondering) een arrangement krijgen of zelfs verwezen worden.
- Binnen RBOB zijn orthopedagogen werkzaam ter ondersteuning van de schoolteams. Elk cluster heeft een eigen orthopedagoog. Coördinatie vindt plaats door een coördinerend orthopedagoog/gz-psycholoog.

KEN RBOB

In 2015 is KEN RBOB (kennis- en expertisenetwerk RBOB) van start gegaan. Doel van de kenniskringen is een structurele en duurzame kennisontwikkeling, afgeleid van en passend bij de koers van RBOB. In 2018 waren er

de volgende kenniskringen: taal; rekenen; het jonge kind; sport, bewegen en gezondheid; onderwijs en ICT; passend onderwijs/excellentie en muziek/cultuur. In elk van de kringen participeert een clusterdirecteur.

Dagarrangementen

In 2018 is een BSO van *ikOOK!* op de locatie De Roek van Dick Bruna gestart. In het licht van verdere inrichting c.q. optimalisering van dagarrangementen wordt vanuit *ikOOK!* en door een van de orthopedagogen gestuurd op de pedagogische aansluiting en doorgaande lijn kinderopvang en basisonderwijs, met extra aandacht voor VVE. Dit onderdeel is opgenomen in de activiteiten van de kenniskring het jonge kind.

3.5 Personeel

Om haar organisatiedoelen te bereiken, wil RBOB De Kempen goed en genoeg personeel. Kwaliteit en continuïteit zijn daarbij van belang. RBOB wil dit o.a. waarborgen door goed werkgeverschap. RBOB rekent op zijn mensen; dat mag ook andersom verwacht worden. RBOB realiseert dit door het volgende:

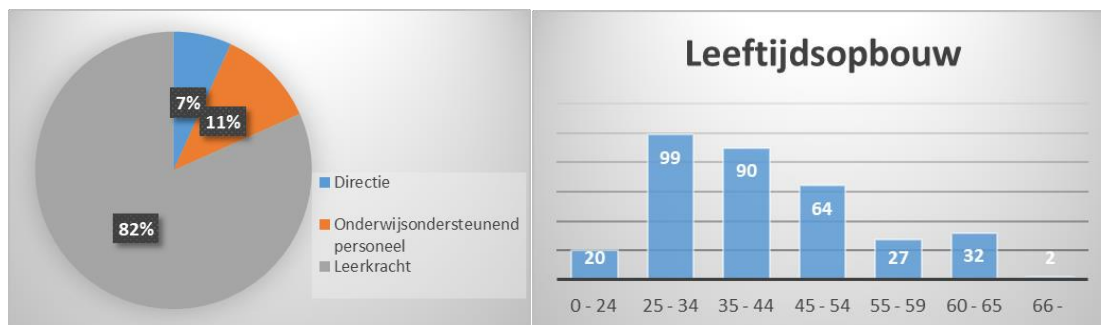
- Bij RBOB werken bekwame medewerkers, zowel individueel als in onderlinge samenhang.
- Er is sprake van integraal en adequaat personeelsbeleid: afstemming organisatiedoelen met individuele doelen, verantwoordelijkheid ontwikkeling bij medewerker en duurzaamheid.
- Binnen het integraal personeelsbeleid wordt gezorgd voor het creëren van ontwikkelkansen, met o.a. coaching on the job, scholing en leeftijdsfase bewust personeelsbeleid op maat.
- Het delen van expertise en leren van elkaar wordt gestimuleerd. Er is ruimte voor onderzoek en leraren met onderzoeksvaardigheden. Onderzoek doen levert leraren winst op. Naast kennis en onderzoeksvaardigheden nemen zowel bewustwording als intentie tot anders handelen in de klas toe. Professionele ontwikkeling wordt verdiept door interactie met collega's.
- RBOB geeft vorm aan een eigen kennis- en expertisenetwerk (KEN RBOB) met verschillende kenniskringen. Hierin ontmoeten medewerkers met diverse specialistische achtergronden elkaar.
- Het pedagogisch en didactisch handelen van leraren is een belangrijke sleutel voor succes in de ontwikkeling van kinderen. Dit is bij de RBOB-leraren op orde.
- Dat vraagt om sterk onderwijskundig leiderschap: directeuren van RBOB zijn vooral persoonlijk leiders, gericht op (de kwaliteit van het) onderwijs en het professioneel gedrag van mensen.
- Leraren werken samen (ook met ouders en kinderen), zij zijn representatief en stellen zich op als ambassadeur van de school.
- Medewerkers investeren in zichzelf en de organisatie. De organisatie investeert ook in hen. In de PrOP-gesprekken is continu aandacht voor scholing en professionele ontwikkeling.

Ongeveer 85% van de jaarlijkse middelen wordt aan personeel besteed. De systematiek voor de personeelsplanning is in een (jaarlijks) formatiebeleidsplan beschreven. In dit plan wordt de formatie zichtbaar gemaakt in eenheden en in geld. Er wordt gewerkt met een vaste norm voor kosten per functie, ongeacht de werkelijke kosten van de individuele werknemer. Dit gebeurt met behulp van een verhoudingstabel, afgeleid van de ontwikkelde versie van VOS/ABB. Daarmee worden afwijkingen (t.o.v. landelijk gemiddelde) op bestuursniveau nagenoeg opgeheven. De verhouding tussen de functies is ook transparant. De risico's (geld, variabele kosten personeel etc.) liggen op centraal niveau. Op decentraal niveau wordt gewerkt met bestuursformatie-eenheden (bfe's). Hierdoor worden kosten waarop een school in principe geen invloed heeft, niet aan die school toegerekend. Daarnaast zijn er middelen beschikbaar voor personeel- en arbeidsmarktbeleid. RBOB gebruikt hierbij een kaderregeling, waarin de specifieke beleidsuitgangspunten en verdeelsleutels beschreven zijn.

In 2018 was het totale gemiddelde personeelsbestand (inclusief vervangers) van RBOB De Kempen 333 medewerkers, van wie 42 mannen en 291 vrouwen. Van de medewerkers had 174,21 fte een vast en 56,87 fte een tijdelijk dienstverband. De gemiddelde totale werktijdfactor in 2018 was 231,08 fte. Dit leidde tot een gemiddelde werktijdfactor per medewerker van 0,6939 fte. In 2018 werd 2,77 fte aan bijzonder budget duurzame inzetbaarheid voor oudere werknemers (voorheen BAPO) opgenomen.

December 2018 laat de volgende gegevens zien: Het overgrote deel van het aantal medewerkers (82%) is leerkracht. De directie wordt gevormd door 14 locatiedirecteuren, 3 clusterdirecteuren en de algemeen directeur/bestuurder.

Onder het onderwijsondersteunend personeel vallen de administratief medewerkers, conciërges, onderwijsassistenten, schoonmaakpersoneel, orthopedagogen en de medewerkers van het bestuursbureau.

De opbouw in leeftijdscategorieën van leerkrachten is gunstig ten opzichte van de vergelijkbare gegevens in de sector PO. Dit, met een positief gevolg voor de gemiddelde personeelslast (GPL) die voor RBOB per 1 oktober 2018 37,32 jaar was ten opzichte van 39,95 jaar landelijk.

Het landelijke kengetal voor ziekteverzuim 2018 is nog niet bekend. Onlangs is het verzuimpercentage van 2017 bekend gemaakt: 5,9 % voor onderwijzend personeel en 5,9% voor onderwijsondersteunend personeel. RBOB De Kempen had in 2017 een verzuimpercentage van 5,50%. Het gemiddelde ziekteverzuim in 2018 was 5,03%.

Vanaf 1 augustus 2018 zijn in het kader van het werkdrukakkoord extra gelden aan de scholen toegekend. Scholen hebben deze middelen naar eigen inzicht besteed. Dit heeft binnen RBOB geleid tot een toename van (onderwijsondersteunend) personeel.

Tot slot kan hier opgemerkt worden dat het beleid van RBOB erop is gericht bij ontslag geen ontslaguitkeringen te verstrekken, anders dan wettelijk verplicht is.

3.6 Financiën

Goed onderwijs door professionele medewerkers in optimale huisvesting kost geld. Het is de verantwoordelijkheid van de overheid te zorgen voor een afdoende bekostiging, de scholen en het schoolbestuur zijn verantwoordelijk voor het doelmatig besteden van de middelen. Een efficiënte en effectieve bedrijfsvoering is nodig om zoveel mogelijk middelen ter beschikking te kunnen stellen aan het primaire proces van de onderwijsorganisatie.

RBOB De Kempen wil zorgen voor:

- Een gezonde financiële positie als waarborg voor kwaliteit en continuïteit.
- Een optimale bedrijfsvoering in relatie tot de beleidscyclus planning & control en de administratieve organisatie.
- Bedrijfseconomisch bewustzijn op de diverse niveaus. RBOB wil de prestaties t.a.v. de bedrijfsvoering stimuleren, meten en monitoren.
- Aandacht voor een goede balans tussen risico's en de hoogte van het weerstandvermogen. Er is een cyclus van het opstellen, een evaluatie en aanpassing van de risicoanalyse.

3.7 Huisvesting

In de jaarrekening wordt onder materiële vaste activa toegelicht hoe de eigendomspositie van schoolgebouwen globaal is ingericht. De gemeente heeft de zorgplicht voor de bekostiging van adequate onderwijshuisvesting (economisch eigenaarschap); het schoolbestuur is de eigenaar (juridisch eigenaarschap). Dit eigenaarschap is aan bepaalde regels gebonden. Zo mag een bestuur een onderwijsgebouw niet verkopen als het leeg komt te staan, maar moet het in dat geval overdragen aan de gemeente. Per accommodatie zijn er nuances. Hieronder een overzicht voor RBOB-situatie. Deze is ten opzichte van voorgaande twee jaren niet gewijzigd.

BRIN	Naam	Plaats	Locatie	Eigenaar juridisch	Eigenaar economisch	Overig
03EV	De Klimop	Reusel	Hoofd	RBOB	Gemeente	
07FM	't Busseltje	Eersel	Hoofd	Gemeente	Gemeente	Gebruiksovereenkomst
07GY	De Korenbloem	Oirschot	Hoofd	RBOB	Gemeente	
18HD	De Sleutelaar	Bladel	Hoofd	RBOB	Gemeente	
23UB	Dick Bruna	Veldhoven	Hoofd (De Roek)	RBOB	Gemeente	
23UB	Dick Bruna	Veldhoven	Dependance (MFA Noord)	Gemeente	Gemeente	Gebruiksovereenkomst
23UB	Dick Bruna	Veldhoven	Dependance ('t Heike)	Veldvest	Gemeente	medegebruik
05YS	't Smelleken	Valkenswaard	Hoofd	RBOB	Gemeente	deel van RBOB: geactiveerd
23DJ	Ekenrooi	Waalre	Hoofd	Wooninc,	Gemeente	gebruiksovereenkomst
22LI	De Regenboog	Bergeijk	Hoofd	RBOB	Gemeente	
03AP	De Belhamel	Dommelen	Hoofd	RBOB	Gemeente	
08DZ	De Triolier	Budel	Hoofd	RBOB	Gemeente	
24AA	De Klimop	Nederweert	Hoofd	RBOB	Gemeente	
03BV	De Trumakkers	Heeze	Hoofd	Wooninc.	Gemeente	gebruiksovereenkomst
09ET	Cranendonck	Maarheeze	Hoofd	Wonen Limburg	Gemeente	gebruiksovereenkomst
10AS	't Lange	Gastel	Hoofd	RBOB	Gemeente	
41662	RBOB-kantoor	Veldhoven	Hoofd	RBOB	RBOB	geactiveerd

RBOB De Kempen wil kwalitatief hoogstaand onderwijs bieden dat 'van deze tijd' is en met plezier wordt gegeven en genoten. Kinderen hebben recht op daarbij behorende gebouwen en terreinen met inventaris en andere middelen, aansluitend bij hun belevingswereld. Nieuwe onderwijskundige ontwikkelingen betekenen aangepaste huisvestingseisen. Er worden ook steeds meer kwaliteitseisen gesteld, onder meer op het gebied van veiligheid, duurzaamheid en hygiëne.

Schoolgebouwen zijn tegenwoordig minder traditioneel ingedeeld dan voorheen. Er wordt meer flexibiliteit verwacht. Naast de 'gewone' klaslokalen is er bijvoorbeeld behoefte aan ruimte voor differentiatie in groepen en voor begeleiding van individuele leerlingen. RBOB streeft naar een optimale aansluiting van het onderwijs bij kinderopvang, liefst in de vorm van integrale kindcentra met de eigen kinderopvangorganisatie *ikOOK!*. Dit vraagt om het creëren van mogelijkheden daarvoor.

RBOB De Kempen wil de kinderen onderwijs aanbieden in moderne en adequate huisvesting door het volgende:

- Capaciteit: Bij enkele scholen groeit het leerlingenaantal. Daar ontstaat behoefte aan uitbreiding. RBOB streeft naar zoveel mogelijk volwaardige eigen permanente voorzieningen. Afhankelijk van de plaatselijke situatie wordt met collega-scholen samengewerkt in multifunctionele accommodaties (MFA's). In dit laatste geval wordt balans gezocht in het eigen en het gezamenlijk gebruik van het gebouw. Daarbij is een richtlijn dat de betreffende school ten minste zijn eigen verantwoordelijkheid waar moet kunnen maken. Daar waar sprake is van een daling van het aantal kinderen, geeft dit mogelijkheden voor het creëren van een integraal kindcentrum.
- Gezonde, veilige en duurzame gebouwen: Periodiek wordt een risico-inventarisatie en –evaluatie (RI&E) uitgevoerd. Dit leidt tot plannen van aanpak die in samenspraak met de medezeggenschapsraden worden uitgevoerd. Naast het veiligheidsaspect, krijgt het binnenmilieu daarbij aandacht.
- Exploitatie: Bouwkundige keuzes worden weloverwogen gemaakt, waarbij rekening wordt gehouden met de consequenties t.a.v. de exploitatie.
- De gebouwen en hun ruimtes stralen rust uit, zijn opgeruimd en schoon.

Een belangrijke kostenpost is het onderhoud van de schoolgebouwen. Planning van het onderhoud gebeurt mede op advies van de dienst planmatig onderhoudsbeheer van Coresta door middel van een voortschrijdend

meerjarenonderhoudsplan. Dit plan wordt jaarlijks geactualiseerd. Eén maal per 2 jaren vindt op de scholen een schouw plaats.

3.8 ICT

ICT speelt een belangrijke onderwijsondersteunende rol. Uitgangspunt is dat ICT zowel voor de onderwijsgevende als voor de leerling toegevoegde waarde heeft. Het accent van het beleid ligt op onderwijsontwikkeling. Een basisvoorwaarde is een geschikte infrastructuur, in dat kader is waar nodig de toegang tot het internet verbeterd.

3.9 Klachtenafhandeling

RBOB De Kempen is aangesloten bij de landelijke klachtencommissie (LKC) in Woerden. In dit kader zijn in 2018 geen formele klachten ingediend.

3.10 Meervoudige publieke verantwoording/horizontale verantwoording

Voor RBOB is verantwoord en een vanzelfsprekendheid. Het past bij de professionele cultuur, waarin iedereen zelf verantwoordelijk is voor zijn eigen functioneren en ontwikkeling. Verantwoordelijkheid krijgen, verantwoordelijkheid nemen en verantwoording afleggen. Horizontale verantwoording wordt daarbij gezien als aanvulling op verticale verantwoordingsrelatie.

Het volgende schema geldt als richtinggevend.

instrumenten	relaties	status	overige
jaarrekening	OCW gemeenten GMR overige	verticale verantwoording horizontale verantwoording horizontale verantwoording horizontale verantwoording	publicatie samenvatting door OCW bespreking met samenwerkingsorgaan publicatie website RBOB
(schematisch) jaarverslag	OCW gemeenten GMR	verticale verantwoording horizontale verantwoording horizontale verantwoording	bespreking met samenwerkingsorgaan
OTP	ouders GMR	horizontale verantwoording horizontale verantwoording	bespreking met ouders publicatie resultaten
eindopbrengsten	inspectie ouders MR	verticale verantwoording horizontale verantwoording horizontale verantwoording	publicatie website inspectie publicatie website school
schoolplan	inspectie ouders MR	verticale verantwoording horizontale verantwoording horizontale verantwoording	vooralnog keuze school wijze beschikbaarheidstelling
schoolontwikkelplan	inspectie ouders MR	verticale verantwoording horizontale verantwoording horizontale verantwoording	
schoolgids	inspectie ouders MR	verticale verantwoording horizontale verantwoording horizontale verantwoording	publicatie website school
RI&E	(G)MR	horizontale verantwoording	

Met het instrument Vensters PO wordt inzicht geboden in de resultaten van de scholen. De gegevens zijn afkomstig van DUO, de Inspectie en de school. Waar nodig is, geeft de school een toelichting bij de cijfers en feiten.

3.11 Code goed bestuur

Als lid van de PO-raad onderschrijft RBOB De Kempen de vastgestelde code goed bestuur. De uitgangspunten worden gehanteerd en de bepalingen ervan worden nageleefd. Er zijn daarbij geen afwijkingen te melden.

4 Belangrijkste kenmerken van het gevoerde financiële beleid

4.1 Inleiding

Het primair onderwijs werkt met lumpsumfinanciering: Het bestuur heeft de beschikking over één budget (in geld) voor personeel en materiële zaken. Dit betekent een grote verantwoordelijkheid, transparante besluitvorming en informatievoorziening, adequate verantwoording en toezicht en een afdoende risicobeheersing. Daarbij hoort ook toekomstgericht werken, op basis van een visie. Het vraagt om bestuurskracht en beleidvoerend vermogen, wat weer meer verlangt van de schoolleider. Hiervoor zijn de volgende kaders gehanteerd.

- Uitgangspunt: Voorwaarden scheppen voor een optimaal onderwijsproces.
- Doel: Een gezonde financiële positie als waarborg voor continuïteit en kwaliteit.
- Middel: Beleidscyclus planning & control (continu proces van planning, actie, evaluatie).

4.2 Risico's, reserveringsbeleid en afschrijven

Bepaalde risico's die vroeger ten laste van het Rijk kwamen, zijn nu bij de besturen gelegd. Bijvoorbeeld:

- risico's, voortvloeiend uit algemeen landelijk beleid;
- risico's, voortvloeiend vanuit beleid OCW: bijv. achterblijven bekostiging, aanpassen leerlingenweging, wijziging groeiregeling en andere bezuinigingen;
- risico's, voortvloeiend uit lokaal beleid: bijv. huisvestingsbeleid, jeugdbeleid en bezuinigingen;
- risico's uit schoolomgeving (leerlingenontwikkeling, bouwplannen);
- risico's binnen scholen (ziekteverzuim, achterstallig onderhoud, garanties personeel, functioneren personeel, salarisgaranties, beloningsbeleid, bapo, positie kleine scholen).

Het 'reserveringsbeleid' moet hierop afgestemd worden. Er is ook noodzaak tot risicospreiding, goed kasbeheer en meerjarenplanning, waardoor inzicht ontstaat in ontwikkelingen over een langere periode.

RBOB De Kempen hanteert een eigen risicoanalyse, passend bij de huidige verantwoordelijkheid die bij het bestuur ligt als gevolg van de lumpsumbekostiging (immers, de minister springt niet bij als het misgaat).

Op basis van deze risicoanalyse kan geconstateerd worden dat de vrij besteedbare financiële ruimte momenteel hoog is. In 2018 is die lager geworden (zie elders in dit verslag). De financiële ruimte wordt verder in de komende jaren afgebouwd naar een voor RBOB De Kempen acceptabel verantwoord niveau.

4.3 Risicobeheersings- en controlesysteem

Autorisatie (zowel intern als richting het administratiekantoor) wordt gekoppeld aan de verschillende beleidsplannen/ begrotingen. Voorwaarde is dat deze zijn vastgesteld c.q. goedgekeurd door het bestuur. In de administratieve organisatie is vastgelegd welke functionaris in welke situatie beslissingen mag nemen die tot uitgaven leiden, passend in de geautoriseerde planning. Processen kennen zowel een standaard routing als ook variaties, aangepast aan bijzondere omstandigheden. Te denken valt aan ongewenste combinatie van functies, beslissingen die leiden tot uitgaven boven een bepaald bedrag en specifieke grootboekrekeningen die extra aandacht verdienen.

Alle overige uitgaven (ad hoc, incidenteel) dienen steeds vooraf individueel van goedkeuring te worden voorzien. Deze goedkeuring dient als autorisatie bij de ontvangst van de factuur.

In geval van projecten wordt per project gezien of er specifieke aanvullende maatregelen nodig zijn voor wat betreft autorisatie, registratie en uitvoering.

Door steeds actief bij te sturen en te leren van afwijkingen, zal de planning van een nog betere kwaliteit worden. Hierdoor kunnen ad hoc activiteiten tot een minimum beperkt worden.

De administratieve organisatie is dynamisch en zal steeds worden aangepast aan de feitelijke situatie. Continue optimalisatie van efficiency en effectiviteit staan daarbij hoog in het vaandel. Naast de interne processen wordt hierbij ook veel aandacht besteed aan het continu verbeteren van de samenwerking met het administratiekantoor. Dit wordt gezien als een verlengstuk van onze organisatie en is ook op die manier opgenomen in de administratieve organisatie. Daarbij wordt ook rekening gehouden met de eisen ten aanzien van de administratieve organisatie die vanuit het administratiekantoor zelf aan hun functionarissen wordt gesteld (met name op het gebied van controle van autorisatie).

Naast het op orde hebben van de administratieve organisatie zijn o.a. de volgende aspecten van invloed op de beheersing van risico's:

- het organisatiemodel van RBOB: directe sturing, monitoring en samenwerking van clusterdirecteuren, locatiedirecteuren en scholen;
- het beheersen van de overhead;
- de wijze van alloceren van personele middelen (zie ook 4.4.);
- de meerjaren onderhoudsplanning (bestuursniveau);
- het werken met deelbegrotingen (budgetten materieel).

4.4 Toedeling, bestemming en aanwending bekostiging

De middelen vanuit de lumpsumbekostiging worden op grond van normatieve berekeningen verstrekt aan het bestuur. Dat is vervolgens verantwoordelijk voor de toedeling ervan, de zogenaamde allocatie.

Bij die toedeling rijst de vraag of de afzonderlijke scholen wel toegerust zijn voor het volledig voeren van (financieel) beleid. Een kleine 85% van de uitgaven wordt aan personeel besteed en juist de variatie aan personele lasten kan aanmerkelijk zijn. Is de individuele schoolleider hier wel voldoende op toegerust? Bij het hanteren van geld is immers inzicht in alle ontwikkelingen nodig, zoals wet- en regelgeving, tussentijdse mutaties en beleidsbeslissingen die kosten beïnvloeden zoals functiedifferentiatie. Het is niet realistisch dit inzicht van de schoolleider te verwachten. Gelet op de functie-invulling is dit ook niet gewenst. Zie hier het spanningsveld tussen centraal en decentraal, tussen beheersen en bewegingsruimte.

Om hierin een balans te vinden, worden kosten toegerekend op het niveau waar beïnvloeding kan plaatsvinden. Personeelsbeleid gaat uit van het bestuursniveau. Daarom wordt gewerkt met een vaste norm voor kosten per functie, ongeacht de werkelijke kosten van individuele werknemer. De risico's liggen daarmee op centraal niveau. Op decentraal niveau wordt gewerkt met bestuursformatie-eenheden (bfe's). Hierdoor worden kosten waarop een school in principe geen invloed heeft, niet aan die school toegerekend.

Het bovengenoemde systeem behelst het personele deel van de lumpsumbekostiging. Er kan geschoven worden met de middelen die normatief beschikbaar zijn. Dit betreft naast het budget voor de formatie het budget personeel- en arbeidsmarktbeleid en het budget materiële instandhouding. Er kan ook 'ander geld' (bijv. van gemeente of vanuit materieel) in bfe's vertaald worden. Er bestaan geen schotten meer. Hierdoor ontstaat een zo groot mogelijke ruimte voor de school om het beschikbaar gestelde budget te besteden binnen de door het bestuur vastgestelde kaders.

4.5 Begroting

RBOB De Kempen hanteert een begrotingssystematiek met beleidsaccenten op centraal niveau en daarbinnen budgetten op decentraal niveau. De toerekening van kosten vindt in drie categorieën plaats: a. scholen, b. gezamenlijke kosten en projecten, c. bestuur en RBOB-kantoor.

4.6 Verantwoording

Jaarlijkse verantwoording vindt plaats d.m.v. het (financieel) jaarverslag. Dit verslag is in ieder geval bestemd voor het Rijk. Hiernaast wordt ook informatie verstrekt aan andere betrokkenen, zoals gemeenten, ouders, personeel en overige belanghebbenden.

5 Raad van toezicht – jaarverslag 2018

5.1 Algemeen kader

RBOB De Kempen draagt verantwoordelijkheid in een maatschappelijke omgeving. Dit impliceert dat de bestuurlijke gang van zaken binnen de stichting -zowel naar binnen als naar buiten- transparant is. Het bestuur biedt openheid over het beleid, de (onderwijs)activiteiten en de prestaties van de stichting. Met het oog hierop draagt het bestuur zorg voor een tijdige en adequate informatievoorziening aan de raad van toezicht. Daarnaast kan de raad van toezicht -daar waar gewenst is- zich laten informeren.

In de regel vindt de informatievoorziening plaats als voorbereiding van dan wel tijdens de vergaderingen van de raad van toezicht. Als daarvoor aanleiding is, voorziet het bestuur de raad van toezicht tussentijds van

relevante informatie. De raad van toezicht en het bestuur maken afspraken over de ijkpunten en 'key control' parameters waarover de raad van toezicht wordt geïnformeerd. Het bestuur informeert de raad van toezicht over problemen en conflicten van enige betekenis binnen de organisatie en in de relatie met derden.

De raad van toezicht informeert het bestuur steeds op gepaste wijze (in beginsel vooraf) over contacten (van leden van) de raad van toezicht met medewerkers van de stichting of met derden, als deze contacten buiten het bestuur omgaan.

5.2 Activiteiten (leden) raad van toezicht

De raad van toezicht en het bestuur komen vijfmaal per jaar in gezamenlijkheid bijeen voor een reguliere vergadering. Aan de hand van een jaarplanning wordt de raad van toezicht door het bestuur geïnformeerd en worden besluiten ter goedkeuring aan de raad van toezicht voorgelegd. Hiernaast worden twee themabijeenkomsten belegd waarin de raad van toezicht met het bestuur relevante (maatschappelijke) thema's en onderwerpen bespreekt. Aan deze bijeenkomsten nemen incidenteel clusterdirecteuren of anderen deel. De planning van de vergaderingen van de raad van toezicht is opgenomen in de jaaragenda van de organisatie.

In 2018 kwam de raad van toezicht bijeen voor een reguliere vergadering op 8/2, 12/4, 14/6, 20/9, 22/11. Naast de algemene gang van zaken en kwartaalrapportages kwamen daarbij onder andere aan de orde: huisvestingsaangelegenheden, bestuursformatieplan 2018-2019, rooster van aftreden, verzuimrapportages, personele onderwerpen, kwaliteitszorg/opbrengsten, jaarrekening 2017 met jaarverslag, begroting 2019 incl. meerjarenbegroting 2019-2022 en ontwikkelingen passend onderwijs. Besluitvorming hierbij: goedkeuring begroting en jaarrekening met bijbehorend bestuursverslag en opdracht aan de accountant, alsmede het benoemen van een nieuwe bestuurder per 1 augustus 2018.

Twee themabijeenkomsten werden gehouden, waarin o.a. besproken: de overdracht naar de nieuwe bestuurder per 1 augustus 2018 en de ontwikkelingen en inzichten rondom de vorming van IKC's.

Een van de leden van de raad van toezicht, de heer T. van den Bosch, was aftredend en niet meer herbenoembaar. Een sollicitatieprocedure heeft geleid tot het vinden van een nieuw lid, de heer A. van Kemenade.

Leden van de raad van toezicht zijn aanwezig geweest bij de jaarlijkse nieuwjaarsbijeenkomst op 17/1.

Op 20/6 hebben twee leden van de RvT overleg gevoerd met het dagelijks bestuur van de GMR, op 21/11 hebben deze twee leden de vergadering met de GMR bijgewoond.

In algemene zin kan opgemerkt worden dat de raad van toezicht erop toe heeft gezien dat er rechtmatige verwerving, alsmede een doelmatige en rechtmatige besteding van de middelen heeft plaatsgevonden. Daartoe heeft de raad van toezicht zich tijdens de reguliere bijeenkomsten laten informeren aan de hand van periodieke overzichten.

5.3 Samenstelling raad van toezicht en bestuur tijdens verslagjaar

Raad van Toezicht: Mw. A.J.F.M. Goudsmits (voorzitter), mw. C.B.C.R. Smets (vicevoorzitter), Th.J.P.M. v.d. Bosch (lid), mw. M. van Tijn (lid), M. de Lange en R.L.J.J. Vereijken (lid)
Bestuurder: Mw. A.J.A.M. van Erp

Relevante hoofd- en nevenfuncties leden RvT

Mw. A.J.F.M. Goudsmits (voorzitter)

Nevenfuncties   Voorzitter toezichthoudend deel bestuur *ikOOK!*
Rotary Districts coordinator 1550, SBI : ShelterBox International
Voorzitter Koninklijke Gemengde Zangvereniging De Volharding

Bestuurslid Stichting K.G.Z De Volharding
Inspecteur ACSI
Voorzitter Vrienden van de Nederlandse Hartstichting

Mw. C.B.C.R. Smets-Spitters (vicevoorzitter)

Hoofdfunctie Mede-eigenaar van Accrea bv
Nevenfuncties Lid toezichthoudend deel bestuur *ikOOK!*

Th.J.P.M. van den Bosch (lid)

Nevenfuncties Voorzitter verenigingsraad KansPlus en voorzitter KansPlus Valkenswaard
Owner /consultant Themacon BV
Secretaris van de Stichting Ons Plekje, een woonvorm voor mensen met een verstandelijke beperking
Voorzitter van de stichting Ondersteuning Gehandicapten Valkenswaard
Secretaris van de stichting Carrousel

Mw. M. van Tijn (lid)

Hoofdfunctie Arbeidsdeskundige Werkbedrijf bij UWV
Nevenfuncties Lid toezichthoudend deel bestuur *ikOOK!*
Lid Ombudscommissie Gemeente Eindhoven
Lid Bezwaarschriftencommissie Gemeente Goirle

M. de Lange

Nevenfuncties Gemeenteraadslid gemeente Heeze-Leende
Lid toezichthoudend deel bestuur *ikOOK!*

R.L.J.J. Vereijken (lid)

Hoofdfunctie Eigenaar Vereijken Legal Support, Juridisch advies, interim, arbeidsrecht, sociale zekerheid, privaatrecht, incasso
Nevenfuncties Lid toezichthoudend deel bestuur *ikOOK!*
Corrector examenvragen juridische opleidingen (freelance) Nederlandse Associatie voor Examinering en auteur examenvragen juridische opleidingen niveau 4-5 (freelance) Nederlandse Associatie voor Examinering
Member of SDU Adviesraad Arbeidsrecht SDU Uitgevers
Voorzitter Stichting Intocht Sint Nicolaas Valkenswaard

Mw. A.J.A.M. van Erp

Nevenfuncties (onbezoldigd) Algemeen directeur/bestuurder *ikOOK!*
Lid Commissie van toezicht Brainportscholen
Lid Programmabeleid Bepalend Orgaan van Studio 040

Rooster van aftreden raad van toezicht

Mw. A.J.F.M. Goudsmits	31-12-2020	31-12-2024
Mw. C.B.C.R. Smets-Spitters	31-12-2015	31-12-2019
Th.J.P.M. van den Bosch	31-12-2014	31-12-2018
Mw. M. van Tijn	31-12-2015	31-12-2019
R.L.J.J. Vereijken	31-12-2020	31-12-2024
M. de Lange	31-12-2021	31-12-2025

6 Financiën

6.1 Financiën op balansdatum

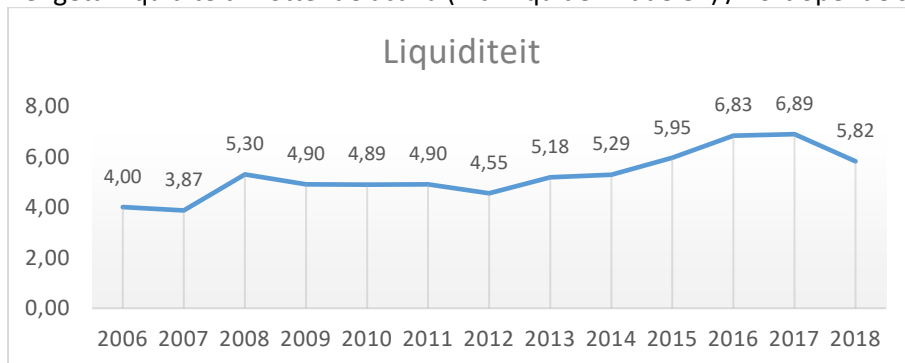
In onderstaande tabel is de balanspositie per 31-12-2018 weergegeven:

BALANSPOSITIE 31-12-2018			
ACTIVA		PASSIVA	
Materiële activa		- algemene reserve	9.409.944
- gebouwen en terreinen	353.326	Eigen vermogen	9.409.944
- inventaris en apparatuur	2.134.202		
- leermethoden	510.521	- voorziening jubilea	244.167
Vaste activa	2.998.050	- personele voorzieningen	260.267
Borg	17.250	- voorziening onderhoud	1.589.595
Financiële vaste activa	17.250	Voorzieningen	1.849.862
Vorderingen		- crediteuren	336.139
- debiteuren	5.705	- OCW lerarenbeurs	7.054
- ministerie van OCW	793.319	- schulden aan gemeenten	4.200
- belastingen en premies soc. verz.	0	- belastingen en premies soc. verz.	599.447
- overige vorderingen	454.187	- schulden terzake van pensioenen	166.980
- overlopende activa	41.328	- overige kortlopende schulden	100.171
Vlottende activa	1.294.539	- vakantiegeld	462.219
Liquide middelen	8.660.623	- overlopende passiva	34.444
Liquide middelen	8.660.623	Kortlopende schulden	1.710.655
TOTAAL ACTIVA		TOTAAL PASSIVA	
12.970.462		12.970.462	

Hieronder wordt deze balanspositie geanalyseerd met behulp van een aantal kengetallen.

Liquide middelen € 8.660.623 (in 2017: € 9.588.175)

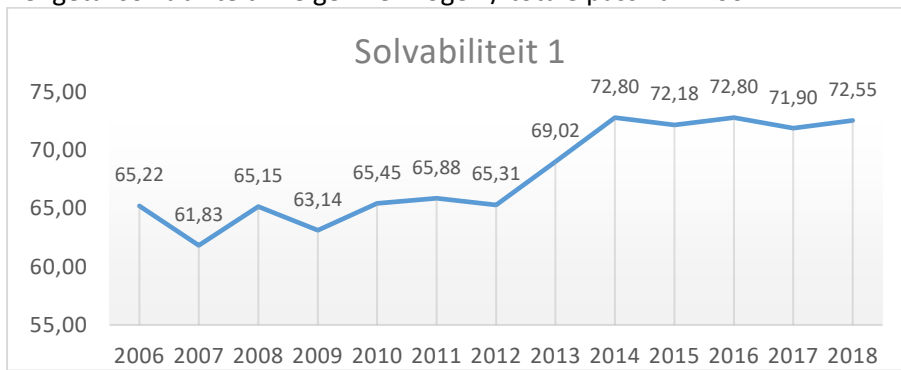
Kengetal liquiditeit: vlottende activa (incl. liquide middelen) / kortlopende schulden

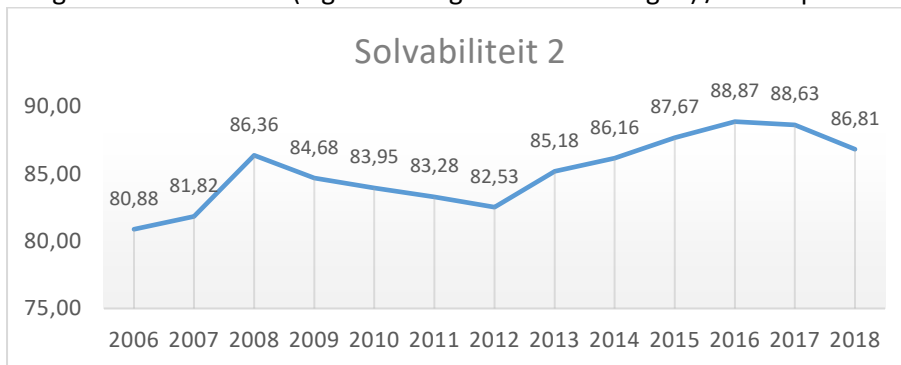
Dit kengetal geeft aan in hoeverre de organisatie in staat is om op korte termijn aan haar kortlopende schulden te voldoen. Dit kengetal zou volgens bedrijfseconomische maatstaven boven de 1 moeten liggen; op dat moment zouden de kortlopende schulden (ineens) voldaan moeten kunnen worden. Dit betekent dat de liquiditeit (ook gezien het feit dat het bestuur de afgelopen jaren niet in liquiditeitsproblemen is geweest) van RBOB De Kempen ruimschoots voldoende is.

Eigen vermogen € 9.409.944 (was in 2017: € 9.690.533)

Kengetal solvabiliteit 1: eigen vermogen / totale passiva * 100

Kengetal solvabiliteit 2: (eigen vermogen + voorzieningen) / totale passiva * 100

Kengetal weerstandsvermogen: algemene reserve / totale baten (incl. financiële baten) * 100

De solvabiliteit geeft inzicht in hoeverre een organisatie op lange termijn aan haar verplichtingen kan voldoen. Volgens bedrijfseconomische maatstaven zou de solvabiliteit (1) meer moeten bedragen dan 25%. Hieraan voldoet RBOB De Kempen derhalve in ruime mate.

Een weerstandsvermogen van kleiner dan 10% zou kunnen duiden op een risicovolle situatie. Als het boven de 40% uitkomt, is de kans groot dat de financiële reserves te hoog zijn.

Het weerstandsvermogen moet altijd in relatie met andere kengetallen en in relatie tot de situatie van het betreffende bestuur gezien worden. Op dit moment kan gezegd worden dat het weerstandsvermogen van RBOB De Kempen ruim voldoende is.

Voorzieningen € 1.849.862 (was in 2017 € 2.255.972)

Het financieel jaarverslag dient te voldoen aan de verslaggevingsvoorschriften van het ministerie van OCW. Dit betekent dat de voorzieningen toereikend moeten zijn om aan de toekomstige verplichtingen te kunnen voldoen. Streefwaardes ten aanzien van de hoogte van de voorziening zijn feitelijk niet relevant, daar de omvang van de voorziening altijd afgestemd moet zijn op de verplichting.

6.2 Analyse resultaat - gang van zaken gedurende verslagjaar

Voor 2018 was een tekort begroot van € 148.603. Het jaar is afgesloten met een negatief resultaat van €280.589. In de tabel hieronder de verschillen tussen begroting en realisatie.

EXPLOITATIE 2018	Werkelijk	Begroot	Vershil
Baten			
Rijksbijdragen OCW	17.539.068	16.380.000	1.159.068
Gemeentelijke bijdragen	52.847	68.900	-16.053
Overige	243.926	140.100	103.826
Totaal baten	17.835.840	16.589.000	1.246.840
Lasten			
Salariskosten	14.165.031	13.420.000	745.031
Overige personele kosten	932.846	644.720	288.126
Uitkeringen	-298.667	-175.000	-123.667
Afschrijvingskosten	564.975	562.917	2.058
Huisvestingslasten	1.021.553	765.625	255.928
Dotatie voorziening onderhoud	351.002	351.002	0
Overige instellingslasten	975.218	835.339	139.879
Leermiddelen PO	410.867	361.000	49.867
Totaal lasten	18.122.825	16.765.603	1.357.222
Saldo baten en lasten	-286.985	-176.603	-110.382
Financiële baten	7.790	30.000	-22.210
Bankkosten	1.394	2.000	-606
Exploitatieresultaat	-280.589	-148.603	-131.986

De rijksbijdragen vallen ruim 1 miljoen euro hoger uit dan begroot, grotendeels veroorzaakt door de uitvoering van de afspraken uit het cao-onderhandelaarsakkoord dat in juni tot stand is gekomen. Hier staan uiteraard ook extra uitgaven aan personeel tegenover. De inkomsten uit Passend Onderwijs zijn hoger uitgevallen dan begroot (90k). De extra overige baten zijn afkomstig van subsidies waar ten tijde van de begroting nog geen zicht op was (Nuffic/Erasmus+, Prins Bernard Cultuurfonds).

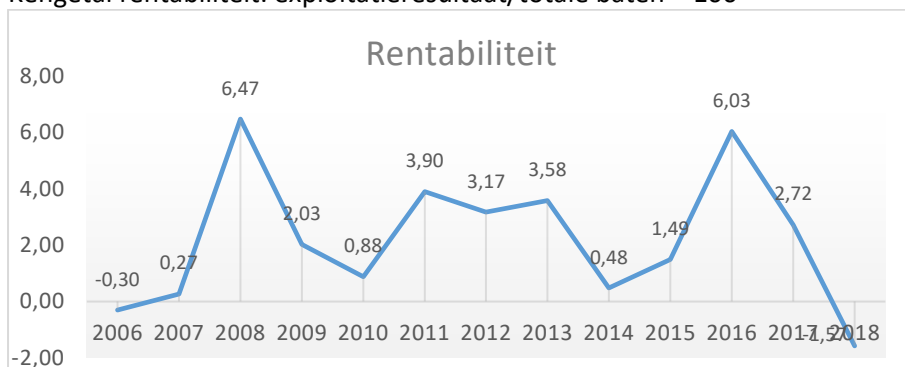
Aan de uitgavenkant zijn er, naast de reeds genoemde salariskosten, extra uitgaven geweest:

- Overige personele kosten:
  - o meer kosten extern personeel;
  - o extra wervingskosten als gevolg van krapte op de arbeidsmarkt;
  - o werving nieuwe bestuurder en clusterdirecteur.
- Huisvestingslasten:
  - o De extra lasten zijn met name afkomstig vanuit renovatie van het schoolgebouw van OBS Dick Bruna als gevolg van achterstallig onderhoud en het constateren van tegenvallers daarbij in de bestaande bouw, waardoor fors extra kosten gemaakt zijn om het gebouw toekomstbestendig aan te passen.
- Overige instellingslasten:
  - o De extra lasten worden grotendeels verklaard door extra ICT-lasten welke ondermeer te maken hebben met de aanschaf van Chromebooks (niet geactiveerd in verband met lage aanschafwaarde).
- Leermiddelen PO:
  - o Grotendeels veroorzaakt door licenties leermethoden welke jaarlijks terugkerend zijn en dus niet geactiveerd worden als leermethode – dit staat in relatie tot het steeds meer werken met bijvoorbeeld Chromebooks.

De financiële baten zijn lager dan begroot, in de meerjarenbegroting is de verwachting voor de komende jaren derhalve ook naar beneden bijgesteld.

Exploitatieresultaat € -280.589 (was in 2017: € 452.188)

Kengetal rentabiliteit: exploitatieresultaat/totale baten * 100

Gezien het gerealiseerde negatieve resultaat is dit kengetal ook negatief.

Rijksbijdragen incl. geormerkt € 17.539.068 (was in 2017: € 16.380.312)

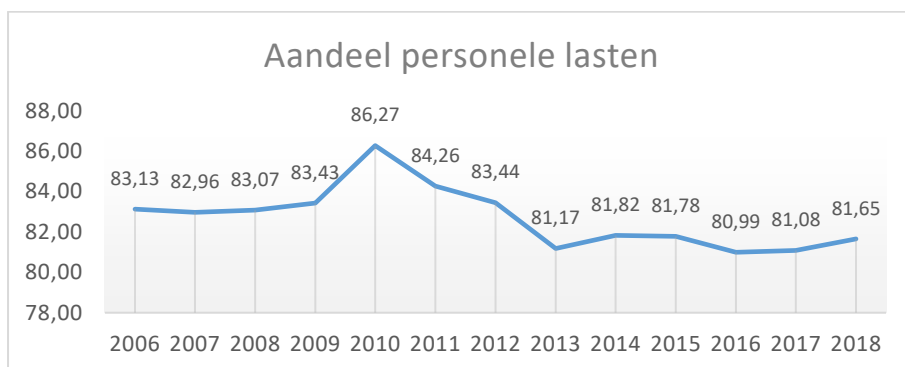
Kengetal: rijksbijdrage / totale baten * 100

Dit kengetal is ten opzichte van verleden jaar iets gedaald. Dit kengetal geeft een indicatie van de mate waarin RBOB De Kempen afhankelijk is van de rijksbijdragen van het ministerie.

Personele lasten € 14.799.210 (was in 2017: € 13.099.519)

Kengetal: personele lasten / totale lasten * 100

Dit kengetal is de afgelopen periode nagenoeg gelijk gebleven.

6.3 Treasuryverslag

RBOB De Kempen is voor haar liquiditeitsbeheer gebonden aan de Regeling beleggen belenen door instellingen voor onderwijs en onderzoek (RBO). RBOB heeft momenteel geen beleggingen. In 2017 is het treasurystatuut opnieuw vastgesteld conform de in 2016 vernieuwde regelgeving. Op basis van de liquiditeitsprognose is er geen behoefte aan externe financiering.

7 Continuïteitsparagraaf

7.1 Investeren in kwaliteit

De in het Koersplan 2015-2019 geschetste strategische doelen van RBOB De Kempen hebben hun weerslag gevonden in onder andere (deel)beleidsplannen als verzuimbeleid, kaderregeling p&a, bestuursformatieplan, meerjaren onderhoudsplanning en RBOB Online. Een globale raming van de financiële consequenties van de daaruit voortvloeiende activiteiten zijn in de (meerjaren)begroting verwerkt.

RBOB blijft evenals voorgaande jaren investeren in kwaliteit. De investeringen worden toebedeeld aan de volgende onderwerpen:

- a. Geven en genieten van onderwijs aantrekkelijker
- b. Steun in de rug bij kwaliteitszorg
- c. Inspiratie in nieuwe technologie
- d. Werken, leren en spelen in een fijn gebouw
- e. Investeren in de toekomst: duurzaam profiel

Scholen maken separaat staat op van het rendement van de aldaar gedane investeringen. De investeringen zijn in de komende jaren van negatieve invloed op de rentabiliteit. Een groter gevolg zal te zien zijn in de toekomstige buffer. Zie ook de meerjarenbalans (7.2.).

7.2 Meerjarenbalans en liquiditeitsprognose

MEERJARENBALANS	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Materiële vaste activa	2.998.050	3.003.111	3.008.239	3.013.437	3.018.703	3.024.039
Gebouwen en terreinen	353.326	344.753	336.180	327.608	319.035	310.462
Inventaris en apparatuur	2.134.202	2.144.873	2.155.598	2.166.376	2.177.208	2.188.094
Leermethoden	510.521	513.484	516.461	519.453	522.461	525.483
Financiële vaste activa	17.250	0	0	0	0	0
Vlottende activa	1.294.540	1.251.012	1.207.267	1.213.304	1.219.370	1.225.467
Debiteuren	5.705	5.734	5.762	5.791	5.820	5.849
Ministerie van OCW	793.319	797.285	801.272	805.278	809.304	813.351
Overige overheden	2.539	2.552	2.564	2.577	2.590	2.603
Overige vorderingen	347.500	299.237	250.734	251.987	253.247	254.513
Vooruitbetaalde kosten	96.436	96.918	97.403	97.890	98.379	98.871
Te ontvangen interest	7.713	7.752	7.790	7.829	7.868	7.908
Overlopende activa	41.328	41.535	41.742	41.951	42.161	42.372
Liquide middelen	8.660.623	7.957.169	7.249.059	6.734.391	6.343.686	5.956.456
TOTAAL ACTIVA	12.970.462	12.211.292	11.464.565	10.961.132	10.581.759	10.205.962
Eigen vermogen	9.409.944	8.650.371	7.876.871	7.353.721	6.958.471	6.566.771
Algemene reserve	9.409.944	8.650.371	7.876.871	7.353.721	6.958.471	6.566.771
Voorzieningen	1.849.862	1.859.112	1.868.407	1.877.749	1.887.138	1.896.574
Kortlopende schulden	1.710.656	1.701.809	1.719.287	1.729.661	1.736.150	1.742.617
Crediteuren	336.139	337.820	339.509	341.207	342.913	344.627
OCW/EZ	7.054	7.089	7.125	7.160	7.196	7.232
Schulden aan gemeenten	4.200	4.221	4.242	4.263	4.285	4.306
Belastingen en premies soc.verz.	599.447	602.445	605.457	608.484	611.527	614.584
Schulden terzake van pensioenen	166.980	167.815	168.654	169.498	170.345	171.197
Overige kortlopende schulden	100.171	83.272	92.657	94.898	93.213	91.465
Vakantiegeld	462.219	464.530	466.853	469.187	471.533	473.891
Overlopende passiva	34.444	34.616	34.789	34.963	35.138	35.314
TOTAAL PASSIVA	12.970.462	12.211.292	11.464.565	10.961.132	10.581.759	10.205.962

Resultaat MJB 2019-2023	-134.573	-148.500	-148.150	-145.250	-141.700
Gebouwen/onderwijskundige vernieuwing	-500.000	-500.000	-250.000	-125.000	-125.000
Extra inzet personeel	-125.000	-125.000	-125.000	-125.000	-125.000
Extra mutatie eigen vermogen	-759.573	-773.500	-523.150	-395.250	-391.700

De verwachte mutaties van de algemene reserves worden volledig veroorzaakt door het resultaat van het boekjaar. De verwachte mutaties in de voorzieningen (onderhoud en jubilea) laten een stabiel beeld zien. Hierboven zijn ook de verwachte extra investeringen (zie 7.1.), bovenop de reguliere vervangingen, opgenomen. Het accent van de uitgaven ligt daarbij op personeel (o.a. scholing), onderwijskundige vernieuwing, huisvesting en methodes c.q. leermiddelen. In een jaarlijks investeringsplan wordt dit uitgewerkt.

LIQUIDITEITSPROGNOSE	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Beginstand liquide middelen 1-1	9.588.175	8.660.623	7.957.169	7.249.059	6.734.391	6.343.686
Bij: kortlopende vorderingen T-1	966.808	1.294.540	1.251.012	1.207.267	1.213.304	1.219.370
Af: kortlopende schulden T-1	-1.531.879	-1.710.656	-1.701.809	-1.719.287	-1.729.661	-1.736.150
Exploitatie resultaat boekjaar	-280.589	-134.573	-148.500	-148.150	-145.250	-141.700
Extra mutatie EV (feitelijk resultaat)	0	-625.000	-625.000	-375.000	-250.000	-250.000
Afschrijvingen boekjaar	563.380	635.450	676.450	704.200	730.450	757.450
Dotaties voorzieningen boekjaar	351.002	351.000	358.000	365.000	372.250	379.500
Af: Investerings	655.277	623.261	681.579	709.397	735.716	762.785
Af: Onttrekkingen voorzieningen	757.112	341.751	348.704	355.658	362.861	370.064
Af: Kortlopende vorderingen 31-12	-1.294.540	-1.251.012	-1.207.267	-1.213.304	-1.219.370	-1.225.467
Bij: Kortlopende schulden 31-12	1.710.656	1.701.809	1.719.287	1.729.661	1.736.150	1.742.617
Eindstand liquide middelen 31-12	8.660.624	7.957.169	7.249.059	6.734.391	6.343.686	5.956.456

7.3 Leerlingenontwikkeling 2013-2023

De belangrijkste primaire factor voor de bekostiging is het aantal leerlingen. De regio heeft te maken met een terugloop van het aantal kinderen. De komende paar jaren laten echter voor RBOB een stabiel beeld zien. Een school verkeert (nog) onder de opheffingsnorm. Dit betreft 't Lange in Gastel. Op het moment dat daar 3 jaar achtereen sprake van is, dreigt stopzetting van de bekostiging door OCW. Echter, omdat RBOB gebruik maakt van de mogelijkheid de opheffingsnormen van alle scholen te middelen, wordt dit voorkomen.

SCHOOL	BRIN	01.10.13	01.10.14	01.10.15	01.10.16	01.10.17	01.10.18	01.10.19	01.10.20	01.10.21	01.10.22	01.10.23	01.10.24
								Prognose					
't Busseltje	07FM	228	232	236	250	257	280	300	307	312	314	324	331
De Klimop R	03EV	241	234	237	251	241	232	235	226	224	221	220	212
De Korenbloem	07GY	257	244	227	226	221	229	242	242	251	253	262	260
De Sleutelaar	18HD	89	88	93	95	88	93	94	92	97	91	96	94
Totaal cluster West		815	798	793	822	807	834	871	867	884	879	901	896
Dick Bruna	23UB	666	711	757	770	772	793	787	793	804	780	811	834
't Smelleken	05YS	402	367	360	356	350	358	359	372	372	372	372	384
Ekenrooi	23DJ	209	210	209	195	199	198	188	186	174	164	160	168
De Regenboog	22LI	78	76	87	83	86	101	106	111	117	120	129	132
De Belhamel	03AP	97	91	82	78	85	104	115	120	129	136	140	139
Totaal cluster Midden		1452	1455	1495	1482	1492	1554	1555	1581	1596	1572	1612	1657

De Triolier	08DZ	234	237	242	243	256	254	251	254	255	249	250	264
De Klimop Nw	24AA	218	222	226	229	219	206	202	201	202	190	192	196
De Trumakkers	03BV	198	176	175	177	169	163	166	163	161	157	154	151
Cranendonck	09ET	156	163	161	144	131	122	120	116	118	121	121	110
't Lange	10AS	53	48	49	49	49	49	54	55	55	57	52	54
Totaal cluster Oost		859	846	853	842	824	794	793	790	791	775	768	775
Totaal RBOB		3126	3099	3141	3146	3123	3182	3219	3238	3270	3225	3281	3328

Peildatum prognose 20 februari 2019

7.4 Meerjarenplanning formatie

Hieronder een overzicht van de verwachte formatieruimte op basis van de hierboven weergegeven prognose.

Schooljaar	18-19	19-20	20-21	21-22	22-23	23-24	24-25	25-26	TOTAAL
aantal leerlingen voor formatie	3.123	3.182	3.219	3.238	3.270	3.225	3.281	3.328	
verschil t.o.v. jaar ervoor	xxxx	59	37	19	32	-45	56	47	205
raming beschikbare formatie (bfe)	180,65	184,24	186,49	187,65	189,60	186,87	190,27	193,10	
verschil t.o.v. jaar ervoor (bfe)	xxxx	3,59	2,25	1,16	1,95	-2,73	3,40	2,83	12,45
raming natuurlijk verloop (leeftijd)	xxxx	0,75	3,33	2,33	2,42	1,18	1,86	6,46	18,33
raming natuurlijk verloop (overig)	xxxx	3,68	3,73	3,75	3,79	3,74	3,81	3,86	26,36
natuurlijk verloop	xxxx	4,44	7,06	6,08	6,21	4,92	5,67	10,32	44,70
saldo	xxxx	8,02	9,31	7,24	8,17	2,19	9,07	13,15	
referentie flexibele formatie	xxxx	0,00	9,31	8,17	8,98	3,09	9,37	14,09	

De verwachting voor de komende jaren is dat het aantal FTE en de verhouding directie/OOP/OP gelijk zal blijven. De ontwikkeling in de verschillende categorieën kan dan als volgt worden weergegeven in fte:

Schooljaar	18-19	19-20	20-21	21-22	22-23	23-24	24-25	25-26
Directie	12,6	12,9	13,1	13,1	13,3	13,1	13,3	13,5
OOP	19,9	20,3	20,5	20,6	20,9	20,6	20,9	21,2
OP	148,1	151,1	152,9	153,9	155,5	153,2	156,0	158,3

7.5 Risicobeheersing

Leerlingenaantallen en personele bezetting zijn van grote invloed op de (financiële) armslag van de organisatie. De onder 7.3 en 7.4 weergegeven tabellen laten kleine fluctuaties in het leerlingenaantal zien. Alleen in schooljaar 23-24 wordt een daling verwacht, welke ruimschoots wordt opgevangen door het verwachte natuurlijk verloop.

In paragraaf 4 zijn de belangrijkste kenmerken van het financieel beleid beschreven, waaronder ook het risicobeheersings- en controlesysteem.

7.6 Meerjarenbegroting 2019-2023

De hieronder weergegeven begroting 2019-2023 van RBOB De Kempen geeft een overzicht van verwachte financiële gegevens over de desbetreffende periode. Deze begroting is een versie op hoofdlijnen. Binnen deze hoofdlijnen vindt nadere uitsplitsing plaats aan de hand van de deelbudgetten van de scholen. In de overige baten zijn onze verwachtingen omtrent 3^e geldstroom opgenomen.

MEERJARENBEGROTING	2019	2020	2021	2022	2023
BATEN					
Rijksbijdrage OCW	17.885.000	18.737.000	19.630.000	20.568.000	21.552.000
Overige overheidsbijdragen	53.500	54.250	55.000	55.750	56.500
Overige baten	145.000	151.250	157.750	164.500	171.500
Totaal baten	18.083.500	18.942.500	19.842.750	20.788.250	21.780.000
2 LASTEN					
Personele lasten	15.220.020	15.974.750	16.766.750	17.599.250	18.473.500
Afschrijvingen	635.423	676.450	704.200	730.450	757.450
Huisvestingslasten	1.138.155	1.167.500	1.197.500	1.228.750	1.260.500
Overige instellingslasten	1.234.474	1.282.300	1.332.450	1.385.050	1.440.250
Totaal lasten	18.228.073	19.101.000	20.000.900	20.943.500	21.931.700
SALDO BATEN EN LASTEN					
Saldo financiële baten en lasten	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
EXPLOITATIERESULTAAT	-134.573	-148.500	-148.150	-145.250	-141.700

7.7 Koersplan 2015-2019

In het Koersplan 2015-2019 wordt de koers richting het eind van dit decennium beschreven. Enkele accenten daarbij:

- Voor kinderen is het talent-time op RBOB-scholen; het onderwijs is degelijk.
- Ouders zijn en worden betrokken.
- Medewerkers zijn professioneel en bevlogen.
- Geld wordt verantwoord en doelgericht besteed.
- In RBOB-schoolgebouwen is het goed toeven.
- De inzet van middelen is kwaliteit verhogend.

Veldhoven, 30 mei 2018

A.J.A.M. van Erp, bestuurder

Bijlage 1 - Schematisch jaarverslag 2018

Onderdeel	Actie	Verslag/Toelichting
1. Onderwijs(kwaliteit)		
<p>Voor het bepalen van de kwaliteit van het onderwijs wordt beoordeeld hoe het <u>ontwikkelvermogen</u> van de scholen is en wat de invloed van de school is op de ontwikkeling van het kind c.q. of de school <u>voldoende 'uit het kind haalt'</u></p> <p><i>RBOB wil en kent geen zwakke scholen. Kinderen krijgen een (breed) passend aanbod in een veilig/optimaal pedagogisch klimaat. Bewegingsonderwijs krijgt extra aandacht. Er is sprake van een ambitieuze leer- en ontwikkelcultuur. Daarbij wordt de registratie van de ontwikkeling van leerlingen gezien als middel tot verbetering. RBOB wil op alle scholen peuterwerk, zo mogelijk met (V)VE. Elke school stimuleert actief ouderschap. Talenten van de kinderen worden optimaal benut. Alle kinderen zijn speciaal. Er valt geen kind tussen wal en schip.</i></p>	<p>Kwaliteit op orde Geen zwakke scholen; voortgang proces m.b.t. interne auditoren. Ambitieuze leer- en ontwikkelcultuur in een veilig en optimaal pedagogisch klimaat. In alle scholen wordt vormgegeven aan (de borging van) opbrengstgericht werken en 'Leren leren'.</p> <p>Passend aanbod, met daarbij balans kennis/vaardigheden en sport, muziek/cultuur, Engels, techniek, ICT, social media en burgerschap.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Leermethodes maken steeds meer gebruik van moderne technologieën. Kinderen leren met behulp van robotica programmeren en onderzoeken. ○ In het licht van internationalisering, wereldburgerschap en omgevingsfactoren zoals Brainport werken steeds meer scholen aan vroeg vreemdetalenonderwijs i.c. Engels. In 2018 zal wederom doorontwikkeling plaatsvinden. Ook wordt een in 2017 gestart onderzoek naar een mogelijke samenwerking met de Internationale School Eindhoven (ISE) voortgezet. ○ De verbetering van het aanbod sport en spel, gekoppeld aan verbetering inrichting of gebruik speelpleinen, is ingezet. Diverse scholen hebben het vignet gezonde school aangevraagd al dan niet met het themacertificaat bewegen en sport, of hebben dat al verkregen. De kenniskring sport, bewegen en gezondheid zet de activiteiten onder begeleiding van de eigen RBOB-sportcoach voort in 2018. Onderzocht wordt in hoeverre het aanstellen van vakleraren gymnastiek een bijdrage kan leveren aan de kwaliteit van het bewegingsonderwijs, terwijl dit ook een (deel)antwoord kan zijn m.b.t. de werkbelasting en arbeidsmarktproblematiek. ○ Zo'n jaar geleden is een start gemaakt met de kenniskring muziek/cultuur. Inmiddels zijn de activiteiten van deze kring uitgebreid en is er bijvoorbeeld één school die in samenwerking met de muzieksector een extra aanbod verzorgt in het kader van de landelijke muziekimpuls. Dit betreft Cranendonck. In 2018 geldt dit ook voor 't Busseltje en Dick Bruna. 	<p>RBOB kent geen zwakke scholen. Het proces m.b.t. interne auditoren is nog niet ingericht. Door personele wisselingen heeft dit in 2018 geen prioriteit gekregen. Op elke school is 'Leren Leren' verder vormgegeven. 'Opbrengstgericht werken' heeft de volle aandacht gehad.</p> <p>Er is op een aantal scholen aandacht besteed aan het leren programmeren.</p> <p>Op 1 school is subsidie toegekend voor internationalisering. Alle leerkrachten en de groepen 1 t/m 8 krijgen op grond van deze subsidie lessen Engels aangeboden.</p> <p>Op alle scholen wordt aandacht besteed aan wereldburgerschap. De samenwerking met internationale school Eindhoven is in mei gestaakt. De gehoopte meerwaarde van de samenwerking bleek na zorgvuldig onderzoek niet haalbaar. Gedurende dit onderzoek naar de samenwerking zijn er een aantal zaken vanuit internationale school inmiddels geïmplementeerd op de Dick Bruna.</p> <p>Op veel scholen is geïnvesteerd in methodisch werken in sport en bewegen en in het creëren van een uitdagende speel-/leeromgeving. De sportcoach heeft diverse activiteiten gerealiseerd; sport- en bewegen tijdens de pauzes, aandacht voor sport- en bewegen voor en door leerkrachten, pilot motorische remedial teaching. Er is meer aandacht voor de fijne motoriek. Bewegen wordt steeds meer geïntegreerd in het dagelijks lesgeven. Vanuit de werkdrukmiddelen zijn een aantal gymvakdocenten aangesteld.</p> <p>Diverse cultuurprojecten zijn binnen de kenniskring geïnteriseerd en gedeeld. Dit heeft er toe geleid dat succesvolle projecten ook binnen de andere scholen geïmplementeerd zijn. In 2018 hebben twee cultuurcoördinatoren het ICC (interne cultuurcoördinator) diploma behaald.</p>

	<p>Passend onderwijs Participatie in de verdere ontwikkeling van de nieuwe samenwerkingsverbanden passend onderwijs; scholen maken hun zorgplicht waar.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Met passend onderwijs benut RBOB de talenten van alle kinderen. Vanuit het kennis- en expertisenetwerk KEN RBOB zorgen orthopedagogen en andere ondersteuners voor de begeleiding van scholen, met onder andere als doel leraren te equiperen in hun werk op dit gebied. Tevens wordt gekeken naar wat de rol en de kwaliteit daarbij van de ondersteuningscoördinatoren op de scholen moet zijn. Vanaf januari 2018 hebben alle scholen de basisondersteuning op orde. ○ Met de verbetering van het aanbod voor meer- en hoogbegaafde leerlingen zijn alle scholen zijn bezig. Vanuit de kenniskring passend onderwijs/hoogbegaafdheid wordt een leerarrangement verzorgd voor de excellente (begaafde en hoogbegaafde) leerling. Dit arrangement voorziet vooral in de verrijking van de lesstof in combinatie met gerichte aandacht voor de leerling in de eigen groep. Daarnaast is in ieder cluster een Plusklas ingericht waar een aantal leerlingen één dagdeel per week uitgedaagd wordt op het gebied van meer- en hoogbegaafdheid. ○ In 2017 heeft RBOB -naar aanleiding van een urgent thuiszittersprobleem in de regio- een voorziening voor onderwijs aan meer- en hoogbegaafde kinderen die het in het reguliere basisonderwijs niet redden, gecreëerd: Het Facet. Deze voorziening is inmiddels ondergebracht bij De Belhamel in Dommelen. In 2018 vindt verdere doorontwikkeling plaats. 	<p>Het expertiseteam is uitgebreid. Binnen cluster Oost heeft i.s.m. de orthopedagoog een herijking plaatsgevonden van de basisondersteuning en dit heeft tot diverse interventies, verbeterpunten geleid. De basisondersteuning heeft continue aandacht en heeft geleid tot verdere groeipunten.</p> <p>Het werken met plusklassen en het aanbod voor meer- en hoogbegaafde leerlingen hebben geleid tot verdere realisatie van passend onderwijs voor meer- en hoogbegaafden.</p> <p>De school voor meer- en hoogbegaafdheid, het Facet, heeft haar nut in de regio afgelopen jaar bewezen. De school groeit, de resultaten mogen gezien worden en de kinderen en de ouders zijn zeer tevreden.</p>
<p>ict</p> <p><i>Er vindt een beredeneerde inzet van ICT plaats ter ondersteuning van de kwaliteit en aantrekkelijkheid van het onderwijs.</i></p>	<p>Beredeneerde inzet ICT Er wordt verder uitvoering gegeven aan de beleidslijn, zoals verwoord in RBOB Online. Scholen oriënteren zich momenteel op het inrichten van de DLO (Digitale Leer Omgeving), welke past binnen de onderwijsvisie van de individuele scholen. De aanschaf van de Chromebooks eind 2017, heeft dit traject al een mooie impuls gegeven.</p> <p>Modernisering communicatieplatform SharePoint en Office 365 zullen in gebruik worden genomen ter vervanging van het verouderde digitaal communicatieplatform (DCP).</p>	<p>De aanschaf van de Chromebooks eind 2017, heeft een fikse impuls gegeven aan het digitale leeronderwijs. Een aantal scholen heeft zich inmiddels diepgaand georiënteerd in de keuze voor een passende digitale leeromgeving. In 2018 zijn voorbereidingen getroffen om een keuze te maken voor de RBOB brede uitrol van een DLO.</p> <p>SharePoint en Office 365 hebben hun intrede gedaan en worden naar tevredenheid gebruikt. De aanloop naar het gebruik van SP en O365 is niet geheel zonder problemen verlopen. Door adequate inzet van de RBOB ICT'er en het gebruik van de online cursus SP en</p>

	<p>ParnasSys Het gebruik van leerlingvolgsysteem ParnasSys wordt in alle lagen van de organisatie geoptimaliseerd. Hierdoor wordt de administratieve last voor directeuren, ondersteuningscoördinatoren, leraren en administratieve krachten verlaagd. Alle leerlinggegevens op één plek. Daarmee worden tevens de nieuwe privacyregels geborgd.</p> <p>Privacybeleid Per 25 mei 2018 moet RBOB voldoen aan de vereisten van de nieuwe Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Acties o.a.: een IBP (informatiebeveiliging en privacy) regelen en een FG (functionaris gegevensverwerking) aanstellen.</p>	<p>O365 hebben bijgedragen aan een brede implementatie van beide.</p> <p>Naast het gebruik van ParnasSys als leerling administratiesysteem, is het in inmiddels ook RBOB breed ingericht als uniform leerlingvolgsysteem.</p> <p>De informatie, beveiliging en de privacy zijn geregeld en de functionaris-gegevensverwerking is aangesteld. RBOB heeft in 2018 geen datalekken geconstateerd.</p>
2. Personeel		
<p>Formatiebeleid</p> <p>(Verder) werken aan en verbeteren onderwijskundig leiderschap en anticiperen op de arbeidsmarkt</p>	<p>Bestuursformatieplan 2018-2019.</p> <p>Maatwerk (mede a.d.h.v. PrOP's en voortgangsgesprekken); (verdere) registratie in landelijk register. Sinds vorig jaar is er (in ieder geval in onze regio) sprake van een groter aanbod van vacatures voor directeuren dan de periode daarvoor. Veel collega besturen hebben te maken met een groter verloop. Dit biedt enerzijds kansen voor directeuren die eens een nieuwe uitdaging in een andere omgeving aan willen gaan. Anderzijds ontstaan intern mogelijkheden en kansen voor verticale doorstroming. Om hier actief op te anticiperen wordt (nogmaals) een traject gestart voor potentials.</p>	<p>Opgesteld en goedgekeurd in april/mei</p> <p>Het traject voor potentials is opgestart, helaas hebben de twee deelnemers in een vroeg stadium een andere keuze gemaakt, een binnen de stichting en een daarbuiten.</p>
<p>Verzuimbeleid</p> <p>Versterking pedagogisch en didactisch handelen van leerkrachten en anticiperen op de arbeidsmarkt</p>	<p>In control en stabilisering.</p> <p>Leraren krijgen de mogelijkheid zich te ontwikkelen. Beginnende leraren krijgen extra ondersteuning, mede in het licht van het introductiebeleid. In 2017 hebben de onderwerpen salariering en werkdruk landelijk prominent aandacht gekregen. Voor een deel gaat het hierbij om maatregelen t.a.v. de algemene bekostiging door het Rijk. Evenwel is het ook de verantwoordelijkheid van elk schoolbestuur om binnen de beschikbare mogelijkheden hierin verantwoordelijkheid te nemen. Dit geldt tevens voor directies en last but not least de medewerker(s) zelf. Mede in dit kader stimuleert RBOB o.a. medewerkers extra zich te ontwikkelen naar de functie van leraar LB (de functiemix). Daarnaast</p>	<p>Verzuim is iets verlaagd in 2018</p> <p>Professionaliseringsbudgetten zijn ingezet om het pedagogisch didactisch handelen te versterken.</p> <p>Salariëring van leerkrachten is verbeterd.</p> <p>Het gesprek over werkdruk is overal gevoerd, ook in het kader van niet financiële maatregelen. De werkdrukmiddelen zijn veelal ingezet om extra personeel in te kunnen zetten.</p>

<p><i>Kennisuitwisseling wordt bevorderd, mede t.b.v. professionalisering en ondersteuning van leerkrachten.</i></p>	<p>worden directies, ondersteuningscoördinatoren (oc'ers) en evt. andere medewerkers op zodanige manier geschoold (ParnasSys) dat daarmee de administratieve last (van de leraren) verlaagd kan worden. Binnen de schoolteams wordt bekeken waar de prioriteiten voor werkzaamheden liggen en welke keuzes daarbij gemaakt kunnen worden.</p> <p>Over enige tijd wordt landelijk een tekort aan leraren verwacht. Om goed (jong) personeel aan te trekken en 'binnen te houden' wordt het instrument 'dubbelOP' (extra, jong personeel i.c.m. aspecten van personeelsbeleid zoals leeftijdsfase bewust personeelsbeleid) ingezet. In het verlengde daarvan wordt het bij de werving van nieuwe (startende) leraren mogelijk extra studiefaciliteiten te bieden voor verdere scholing. Tevens zal bij de werving een extra accent gelegd worden gelegd op leraren met 'een plus', zoals op het gebied van sport, techniek, muziek en excellentie.</p> <p>Door middel van het aanbieden van langdurige (o.a. ook min-max) vervangingscontracten wil RBOB goede leraren aan zich binden, eventueel met een iets grotere 'schil'.</p> <p>Op diverse manieren, zoals met opleidingsscholen (lio-stages), satelliet scholen en/of andere vormen van samenwerking, wordt gewerkt aan de relatie met opleidingsinstituten. Een kans daarbij is lio-stagiairs aan RBOB weten te binden.</p> <p>In het kader van o.a. de aansluiting onderwijs-kinderopvang en de doorgaande ontwikkelingslijn worden combinatiefuncties met de eigen KO-organisatie ikOOK! gestimuleerd.</p> <p>RBOB geeft vorm aan een eigen kennis- en expertisenetwerk (KEN RBOB) met verschillende kenniskringen. Hierin ontmoeten medewerkers met diverse specialistische achtergronden elkaar. Zo wordt o.a. de basis geschapen voor ondersteuning van leraren bij de uitwerking van het passend onderwijs, o.a. door orthopedagogen. Het delen van expertise en leren van elkaar wordt gestimuleerd. Er is ruimte voor onderzoek en leraren met onderzoeksvaardigheden. Professionele ontwikkeling wordt verdiept door interactie met collega's.</p>	<p>RBOB heeft in 2018 een begin gemaakt met een versterking van haar profilering op de arbeidsmarkt. Extra jong personeel aannemen is gerealiseerd dit wordt gecontinueerd in 2019. Samenwerking met opleidingsinstituten is versterkt.</p> <p>Op een aantal scholen werken we naar tevredenheid met combinatiefunctionarissen, dit zal verder uitgebouwd worden.</p> <p>De kenniskringen spelen een goede rol in kennisbevordering en kennisuitwisseling. Beleidsadvisering vond onder andere plaats op het gebied van ICT, inzet van Parnassys en keuzemogelijkheden voor de eindtoets.</p>
<p>3. Financiën en beheer</p>		
<p>Jaarrekening en begroting Weerstandvermogen</p>	<p>Realisatie met actuele/periodieke rapportages.</p>	<p>Gerealiseerd</p>

<p>Investeringsplan 2018</p> <p>Huisvesting <i>T.b.v. optimaal onderwijs met een beleidscyclus planning/control een gezonde financiële positie als waarborg continuïteit en kwaliteit.</i></p>	<p>Actualisering risicoanalyse</p> <p>Opstellen plan t.b.v. kwaliteitsimpuls en verlaging buffer; elke school plant, onderbouwt en doet verslag van de uitwerking van desbetreffende investeringen, waarbij aangegeven wordt wat de invloed ervan op de kwaliteit van het onderwijs (of eventueel een ander gebied) is geweest.</p> <p>Voor 1 februari evt. aanvragen; evt. actualisering onderhoudsplannen en verbetering t.a.v. milieu, duurzaamheid, passend onderwijs, kindvoorzieningen, onderwijskundige vernieuwing.</p> <p>Ook voor de inrichting van de buitenruimte is voldoende aandacht. In de afgelopen tijd is hiertoe op verschillende scholen extra geïnvesteerd. Daar waar dit mogelijk en wenselijk is, zal dat ook bij andere locaties gebeuren.</p> <p>Voor de inrichting van de buitenruimte is voldoende aandacht. In de afgelopen tijd is hiertoe op verschillende scholen extra geïnvesteerd. Daar waar dit mogelijk en wenselijk is, zal dat ook bij andere locaties gebeuren. Er zijn voor 2018 al plannen (in ontwikkeling) bij De Sleutelaar, Dick Bruna De Roek en 't lange.</p> <p>Op niet al te lange termijn worden uitbreidingsactiviteiten bij 't Busseltje en De Triolier verwacht. In 2018 zal locatie De Roek van Dick Bruna aangepast worden aan de eisen van deze tijd, alsmede geschikt gemaakt gaan worden voor de functie van IKC (integraal kindcentrum) met de eigen KO-organisatie <i>ikOOK!</i>. Ook voor De Regenboog liggen in dat kader aanpassingen in het verschiet.</p> <p>Eind 2017 is een impuls gegeven aan een versnelling van het optimaliseren van het 'ict-wagenpark'. Er wordt gewerkt naar een (voorlopig) hybride systeem met de bekende (Windows) werkstations en Chromebooks. Daartoe worden 100 werkstations en ruim 500 Chromebooks aangeschaft.</p>	<p>Gerealiseerd</p> <p>Gerealiseerd</p> <p>Gerealiseerd</p> <p>Gerealiseerd</p> <p>De aanpassing van de Roek is gerealiseerd. 't Busseltje en de Triolier staan voor 2019 op de planning</p> <p>Gerealiseerd</p>
<p>4. Dagarrangementen/ikOOK!</p>		
<p>Verdere uitrol <i>ikOOK!</i>; verdere inrichting/optimalisering dagarrangementen</p> <p><i>Er is samenhang tussen onderwijs en kinderopvang, zo veel mogelijk c.q. wenselijk met ikOOK!</i></p>	<p>Zo mogelijk en wenselijk start of uitbreiding locatie(s) en verder werken aan pedagogische aansluiting en doorgaande lijn kinderopvang en basisonderwijs.</p> <p>Binnen dagarrangementen is sprake van pedagogische samenhang. Er is aansluiting bij de omgeving, o.a. ook op gebied van sport en cultuur. Waar</p>	<p>Op vijf scholen binnen RBOB is inmiddels invulling gegeven aan de combinatie onderwijsassistent – pedagogisch medewerker, op basis van detachering.</p> <p>Er is een verkenning geweest met locatiedirecteuren en de bestuurder over de verdere toekomstontwikkeling vormgeving en invulling naar IKC's.</p>

	<p>mogelijk en wenselijk is, wordt de eigen kinderopvang <i>ikOOK!</i> verder uitgerold en investeert RBOB in de kwaliteit van de aansluiting tussen onderwijs en kinderopvang. Op de locaties waar <i>ikOOK!</i> inmiddels de kinderopvang verzorgt, is sprake van een integraal kindcentrum (IKC). Per locatie wordt bekeken hoe gestalte kan worden gegeven aan de 'I' van IKC.</p> <p><i>ikOOK!</i> Verdere uitrol en onderzoek naar mogelijkheden concretisering uitrol op termijn bij de locaties waar dat op dit moment nog niet realiseerbaar is.</p>	<p>Hier zijn nog geen concrete plannen uitgekomen</p>
5. Overige		
<p>MPV (meervoudige publieke verantwoording)</p> <p><i>MPV kent de lijnen leren/verbeteren, draagvlak creëren en verantwoorden.</i></p>	<p>Aan de meervoudig publieke verantwoording, waaronder trajecten ouderbetrokkenheid, wordt verder gewerkt. Aandachtspunt is te zorgen voor duidelijkheid m.b.t. de wederzijdse verwachtingen (school en ouders) op dit terrein.</p>	<p>Ouderbetrokkenheid is op MR en GMR niveau ingevuld.</p>

Jaarrekening 2018
Stichting De Kempen

A. Balans per 31-12-2018 na resultaatbestemming

1	Activa	31-12-2018 EUR	31-12-2017 EUR
1.1	Vaste activa		
1.1.2	Materiële vaste activa	2.998.050	2.923.403
1.1.3	Financiële vaste activa	<u>17.250</u>	<u>0</u>
	Totaal vaste activa	<u>3.015.300</u>	<u>2.923.403</u>
1.2	Vlottende activa		
1.2.2	Vorderingen	1.294.539	966.809
1.2.4	Liquide middelen	<u>8.660.623</u>	<u>9.588.175</u>
	Totaal vlottende activa	<u>9.955.162</u>	<u>10.554.984</u>
	Totaal activa	<u><u>12.970.462</u></u>	<u><u>13.478.387</u></u>
2	Passiva	31-12-2018 EUR	31-12-2017 EUR
2.1	Eigen vermogen	9.409.944	9.690.533
2.2	Voorzieningen	1.849.862	2.255.972
2.4	Kortlopende schulden	1.710.655	1.531.882
	Totaal passiva	<u><u>12.970.462</u></u>	<u><u>13.478.387</u></u>

B. Staat van baten en lasten over 2018

	2018 EUR	Begroting 2018 EUR	2017 EUR
3 Baten			
3.1 Rijksbijdragen OCW	17.539.068	16.380.000	16.380.312
3.2 Overige overheidsbijdragen	52.847	59.000	88.214
3.5 Overige baten	<u>243.926</u>	<u>150.000</u>	<u>127.764</u>
Totaal baten	<u>17.835.840</u>	<u>16.589.000</u>	<u>16.596.291</u>
4 Lasten			
4.1 Personeelslasten	14.799.210	13.889.720	13.099.520
4.2 Afschrijvingen	564.975	562.917	538.441
4.3 Huisvestingslasten	1.372.555	1.116.627	1.308.180
4.4 Overige lasten	<u>1.386.085</u>	<u>1.196.339</u>	<u>1.209.341</u>
Totaal lasten	<u>18.122.825</u>	<u>16.765.603</u>	<u>16.155.482</u>
Saldo baten en lasten	<u>-286.985</u>	<u>-176.603</u>	<u>440.809</u>
6 Financiële baten en lasten	<u>6.396</u>	<u>28.000</u>	<u>11.374</u>
	6.396	28.000	11.374
Resultaat	<u>-280.589</u>	<u>-148.603</u>	<u>452.182</u>
Resultaat na belastingen	<u>-280.589</u>	<u>-148.603</u>	<u>452.182</u>
Totaal resultaat	<u>-280.589</u>	<u>-148.603</u>	<u>452.182</u>

C. Kasstroomoverzicht over 2018

	2018 EUR	2017 EUR
<u>Kasstroom uit operationele activiteiten</u>		
Saldo van baten en lasten	-286.985	440.809
Aanpassingen voor:		
- Afschrijvingen	564.975	538.441
- Mutaties voorzieningen	-406.110	216.954
- Koersresultaat FVA	0	0
- Ov mutaties eigen vermogen	0	
	<u>158.864</u>	<u>755.395</u>
Veranderingen in vlottende middelen:		
- Voorraden		0
- Vorderingen	-327.730	-12.793
- Kortlopende schulden	178.773	119.255
	<u>-148.957</u>	<u>106.462</u>
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	-277.077	1.302.666
Ontvangen interest	6.395	11.373
Betaalde interest		0
Buitengewoon resultaat		
	<u>6.395</u>	<u>11.373</u>
Totale kasstroom uit operationele activiteiten	-270.682	1.314.039
<u>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</u>		
Investerings in materiële vaste activa	639.618	421.435
Desinvesteringen in materiële vaste activa	0	
Investerings in financiële vaste activa	17.250	0
Desinvesteringen in financiële vaste activa	0	0
Totale kasstroom uit investeringsactiviteiten	<u>656.868</u>	<u>421.435</u>
<u>Mutatie liquide middelen</u>	<u>-927.552</u>	<u>892.604</u>
Liquide middelen 1-1	9.588.175	8.695.571
Liquide middelen 31-12	<u>8.660.623</u>	<u>9.588.175</u>
Mutatie liquide middelen	<u>-927.552</u>	<u>892.604</u>

D. Grondslagen

1 Algemeen

Gegevens over de rechtspersoon

Naam: Stichting De Kempen, organisatie voor openbaar en algemeen toegankelijk onderwijs

Rechtsvorm: Stichting

Vestigingsadres: Provincialeweg 74 5503HJ Veldhoven

Zetel: Veldhoven

Kamer van Koophandel: 17208745

Activiteiten van het bevoegd gezag

In deze jaarrekening zijn de activiteiten van Stichting de Kempen en de onder deze rechtspersoon vallende scholen verantwoord. De activiteiten bestaan uit het verzorgen van onderwijs voor kinderen van 4 tot 12 jaar.

Continuïteit

Het eigen vermogen van stichting de Kempen bedraagt per 31 december 2018 € 9.409.944 positief.

De in de onderhavige jaarrekening gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn dan ook gebaseerd op de veronderstelling van continuïteit van de stichting.

De in de jaarrekening opgenomen bedragen luiden in hele euro's.

Vergelijkende cijfers

Voor zover van toepassing zijn ter vergelijking de realisatiecijfers opgenomen van het voorgaande jaar, alsmede de cijfers van de meest recente, vastgestelde versie van de begroting van het verantwoordingsjaar. Als gevolg van aanpassing van de OCW taxonomie heeft op onderdelen een verschuiving van posten in de toelichting op de balans en de staat van baten en lasten plaatsgevonden. Dit heeft geen invloed op de balans, de staat van baten en lasten noch op omvang en samenstelling van vermogen en resultaat.

De vergelijkende cijfers zijn overeenkomstig aangepast.

Schattingswijziging

In de jaarrekening is een schattingswijziging doorgevoerd bij de berekening van de omvang van de voorziening voor jubileumgratificaties. De gehanteerde discontovoet is aangepast van 3% naar 1% (effect € 35.652).

Schattingen

Bij het opstellen van de jaarrekening dient het bestuur, overeenkomstig algemeen geldenden grondslagen, bepaalde schattingen en veronderstellingen te doen die mede bepalend zijn voor de opgenomen bedragen. De feitelijke resultaten kunnen van deze schattingen afwijken.

Financiële instrumenten

Stichting de Kempen heeft alleen primaire financiële instrumenten, voor de grondslag wordt verwezen naar de behandeling per post.

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden alle rechtspersonen aangemerkt waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij. Ook de statutaire directieleden, andere sleutelfunctionarissen in het management van Stichting de Kempen of de moedermaatschappij van Stichting de Kempen en nauwe verwanten zijn verbonden partijen.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

2 Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Grondslagen voor de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de bepalingen opgenomen in de Ministeriële Richtlijn jaarverslaggeving onderwijs. Hierbij wordt aansluiting gezocht bij de bepalingen van Boek 2 titel 9 van het Burgerlijk Wetboek en de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving waaronder Richtlijn 660 Onderwijsinstellingen.

De algemene grondslag voor de waardering van activa en passiva, alsmede voor de bepaling van het resultaat, is de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Voor zover niet anders vermeld worden de activa en passiva gewaardeerd tegen nominale waarde.

Het resultaat wordt bepaald als verschil tussen de baten en allen hiermee verbonden, aan het verslagjaar toe te rekenen lasten.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Investeringskosten onder de € 500 worden rechtstreeks ten laste gebracht van het resultaat.

Investeringssubsidies worden in mindering gebracht op de investeringen.

Het economisch eigendom van de schoolgebouwen is in handen van de gemeenten. Het juridisch eigendom berust bij de stichting.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa worden gewaardeerd tegen reële waarde.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen en overlopende passiva worden bij de eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen gemortiseerde kostprijs. De reële waarde plus gemortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde.

De vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd korter dan een jaar, tenzij dit bij de toelichting op de balans anders is aangegeven.

Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

Liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Liquide middelen die niet ter directe beschikking staan worden verwerkt onder de vorderingen. Liquide middelen die gedurende langer dan 12 maanden niet ter directe beschikking staan, worden verwerkt onder de financiële vaste activa.

Algemene reserve (Publiek)

Deze post betreft de niet-gebonden reserve die voortkomt uit de door (semi-)overheidsinstellingen gefinancierde activiteiten.

De algemene reserve vormt een buffer ter waarborging van de continuïteit van Stichting de Kempen.

Deze wordt opgebouwd uit de resultaatbestemming van overschotten welke ontstaan uit het verschil tussen de toegerekende baten en werkelijk gemaakte lasten. In geval van een tekort wordt dit resultaat ten laste van de algemene reserve gebracht.

Voorzieningen

De voorzieningen worden gevormd voor verplichtingen die op balansdatum bestaan waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is, waarvan de hoogte redelijkerwijs geschat kan worden en voor zover deze verplichtingen en risico's niet op activa in mindering zijn gebracht.

Eveneens worden voorzieningen gevormd voor verliezen die naar waarschijnlijkheid in de toekomst zullen worden geboekt maar die voortkomen uit risico's die op balansdatum aanwezig zijn. Voorzieningen kunnen worden gevormd ter egalisatie van kosten waarbij een deel van de in de toekomst te verwachten uitgaven zijn oorsprong heeft voor balansdatum.

Voorziening groot onderhoud

De onderhoudsvoorziening beoogt kostenegalisatie voor de uitgaven van groot planmatig onderhoud aan onroerende zaken die door de jaren een onregelmatig verloop hebben. De dotaties aan de voorzieningen zijn gebaseerd op een meerjarenbegroting die een periode kent van 25 jaar. Het uitgevoerde onderhoud wordt ten laste van deze voorziening gebracht. De voorziening is, rekening houdend met geplande jaarlijkse dotaties toereikend voor het uit te voeren onderhoud in de periode waarover de meerjarenonderhoudsbegroting strekt. Daar waar in het groot onderhoud wordt voorzien door middel van een convenant met de gemeente is geen voorziening getroffen.

In afwijking van hoofdstuk 212 Materiële vaste activa, paragraaf 4, alinea 451, van de richtlijnen is het voor onderwijsinstellingen voor de boekjaren 2018 en 2019 toegestaan de jaarlijkse toevoegingen aan de voorziening groot onderhoud te bepalen op basis van het voorgenomen groot onderhoud gedurende de gehele planperiode van het groot onderhoud op het niveau van het onderwijspand gedeeld door het aantal jaren waaruit deze planperiode bestaat, voor zover deze methode reeds in 2017 werd toegepast en indien is gewaarborgd dat de voorziening groot onderhoud gedurende de planperiode niet op enig moment negatief wordt. Wij maken gebruik van deze tijdelijke regeling.

Voorziening jubilea

Op basis van Richtlijn 271 van de Raad van de Jaarverslaggeving is een voorziening opgenomen voor verplichtingen uit hoofde van toekomstige uitkeringen bij ambtsjubilea van personeelsleden. De voorziening is opgenomen tegen contante waarde van de toekomstige uitbetalingen en is afhankelijk van de ingeschatte blijfkans, gemiddelde salarisstijging en disconteringsvoet (1,00 %). De werkelijke jubilea-uitkeringen worden ten laste van deze voorziening gebracht.

Voorziening langdurig zieken

De voorziening langdurig zieken is gevormd ter dekking van de in de toekomst voor rekening van RBOB komende (loon)kosten voor personeelsleden die door ziekte niet meer zullen terugkeren. De voorziening is opgenomen tegen nominale waarde.

Kortlopende schulden

Dit betreft schulden met een op balansdatum resterende looptijd van ten hoogste één jaar. Kortlopende schulden worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. De reële waarde plus geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde van de schuld.

Overlopende passiva

De overlopende passiva betreft vooruit ontvangen bedragen die aan opvolgende perioden worden toegerekend en nog te betalen bedragen, voor zover ze niet onder andere kortlopende schulden zijn te plaatsen.

3 Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als verschil tussen de baten en alle hiermee verbonden, aan het verslagjaar toe te rekenen lasten. De baten en lasten worden toegerekend aan de verslagperiode waarop deze betrekking hebben.

Rijksbijdragen

Onder de Rijksbijdragen OCW/EZ worden de vergoedingen voor de exploitatie opgenomen verstrekt door het Ministerie OCW/EZ. Tevens worden hier verantwoord de door het samenwerkingsverband ontvangen doorbetalingen van de Rijksbijdrage.

De ontvangen (normatieve) rijksbijdrage en de niet geormerkte OCW-subsidies (vrij besteedbare doelsubsidies zonder verrekeningsclausule) worden in het jaar waarop de toekenningen betrekking hebben volledig verwerkt als bate in de de staat van baten en lasten.

Geormerkte OCW subsidies met een vrij besteedbaar overschot (doelsubsidies waarbij het overschot geen verrekeningsclausule heeft) worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord naar rato van de voortgang van de gesubsidieerde activiteiten. Het deel van de subsidies waarvoor nog geen activiteiten zijn verricht per balansdatum, worden verantwoord onder de overlopende passiva.

Geormerkte OCW subsidies met een verrekeningsclausule worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord in het jaar waarin de gesubsidieerde lasten komen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de overlopende passiva zolang de bestedingstermijn niet is verlopen.

Overige overheidsbijdragen

Onder de overige overheidsbijdragen worden de vergoedingen opgenomen verstrekt door gemeente, provincie of andere overheidsinstellingen. De overige overheidsbijdragen worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Overige baten

Onder de overige baten worden de vergoedingen opgenomen die niet verstrekt zijn door het Ministerie van OCW/EZ, gemeenten, provincie of andere overheidsinstellingen. De overige baten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Personele lasten

Onder de personele lasten worden de lasten opgenomen van de personeelsleden die in dienst zijn van de rechtspersoon, alsmede de overige personele lasten die betrekking hebben op onder andere het inhuren van extra personeel, scholingskosten en bedrijfsgezondheidszorg.

Pensioenen

Stichting de Kempen heeft voor haar werknemers een toegezegd pensioenregeling. Hiervoor in aanmerking komen de werknemers die op de pensioengerechtigde leeftijd recht hebben op een pensioen dat is gebaseerd op het gemiddeld verdiende loon berekend over de jaren dat de werknemer pensioen heeft opgebouwd.

De verplichtingen, welke voortvloeien uit deze rechten van haar personeel, zijn ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds ABP. Aan het ABP worden premies betaald waarvan een deel door de werkgever en een deel door de werknemer wordt betaald.

De pensioenrechten worden jaarlijks geïndexeerd, indien en voor zover de dekkingsgraad van het pensioenfonds (het vermogen van het pensioenfonds gedeeld door haar financiële verplichtingen) dit toelaat.

Per 31 december 2018 heeft dit pensioenfonds een dekkingsgraad van 97%. De pensioenverplichting wordt gewaardeerd volgens de "verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering". In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de staat van baten en lasten verantwoord. Er bestaat geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bedragen in het geval van een tekort bij het ABP, anders dan het effect van hogere premies. Daarom zijn alleen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar verantwoord in de jaarrekening.

Afschrijvingen

De afschrijvingen zijn gerelateerd aan de aanschafwaarde van de desbetreffende immateriële en materiële vaste activa. Er wordt over de gebruiksduur afgeschreven, waarbij de afschrijvingen ingaan in de maand na in gebruikname. De volgende termijnen worden gehanteerd:

Gebouwen/verbouwingen 40 jaar
Investeringen in bestaande bouw 25 jaar
Machines en installaties/digitale schoolborden/ bekabeling 10 jaar
Meubilair 15 jaar
Leermiddelen 8 jaar
Duurzame apparatuur 5 jaar
ICT apparatuur bestuurskantoor 3 jaar
ICT apparatuur scholen/beamers 5 jaar

Huisvestingslasten

Onder de huisvestingslasten worden de uitgaven voor huisvesting opgenomen. De lasten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Overige lasten

De overige lasten hebben betrekking op uitgaven die voortvloeien uit aangegane afspraken dan wel noodzakelijk zijn voor het geven van onderwijs en worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Financieel resultaat

De rentebaten en -lasten betreffen de op de verslagperiode betrekking hebbende rente-opbrengsten en -lasten van uitgegeven en ontvangen leningen.

4 Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Bij deze methode wordt het nettoresultaat aangepast voor posten van de winst- en verliesrekening die geen invloed hebben op ontvangsten en uitgaven in het verslagjaar, mutaties in de balansposten en posten van de winst- en verliesrekening waarvan de ontvangsten en uitgaven niet worden beschouwd als behorende tot de operationele activiteiten.

De liquiditeitspositie in het kasstroomoverzicht bestaat uit liquide middelen onder aftrek van gerealiseerde bankkredieten. In het kasstroomoverzicht wordt onderscheid gemaakt tussen operationele, investerings- en financieringsactiviteiten.

De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen en vlottende effecten. Effecten worden als liquide gezien indien deze als vlottend actief worden verantwoord. Transacties waarbij geen ruil van geldmiddelen plaatsvindt, waaronder financial leasing, worden niet in het kasstroomoverzicht opgenomen. De betaling van leasetermijnen is opgenomen onder de operationele activiteiten.

D. Toelichting behorende tot de balans

1 Activa
1.1 Vaste activa

1.1.2 Materiële vaste activa	Gebouwen en terreinen	Inventaris en apparatuur	Andere vaste bedrijfsmiddelen	Totaal
Aanschafprijs 1-1-2018	455.974	4.182.758	1.403.662	6.042.394
Afschrijving cum. 1-1-2018	94.075	2.147.674	877.242	3.118.991
Boekwaarde 1-1-2018	361.899	2.035.084	526.420	2.923.403
Investeringen 2018	0	531.764	107.858	639.621
Desinvesteringen 2018				
Afschrijvingen 2018	8.573	432.645	123.756	564.975
Jaarmutatie	-8.573	99.118	-15.899	74.647
Aanschafprijs 31-12-2018	455.974	4.714.522	1.511.520	6.682.015
Afschrijving cumulatief 31-12-2018	102.648	2.580.319	1.000.998	3.683.966
Boekwaarde 31-12-2018	353.326	2.134.202	510.521	2.998.050

1.1.3 Financiële vaste activa

1.1.3.8 Overige vorderingen	Boekwaarde per 1 januari 2018	Mutaties 2018		Boekwaarde per 31 december 2018
		Investeringen en verstrekte leningen	Desinvesteringen en afgeloste leningen	
	0	26.400	9.150	17.250
Financiële vaste activa	0	26.400	9.150	17.250

Dit betreft de borg voor het gebruik van tablets van Snappet.

1.2 Vlottende activa

1.2.2 Vorderingen

	31-12-2018 EUR	31-12-2017 EUR
1.2.2.1 Debiteuren	5.705	21.210
1.2.2.2 Kortlopende vorderingen op OCW/EZ	793.319	786.710
1.2.2.3 Overige overheden	2.539	59.566
1.2.2.4 Vorderingen groepsmaatschappijen / verbonden partijen	347.500	-
1.2.2.12 Vooruitbetaalde kosten	96.436	43.889
1.2.2.14 Te ontvangen interest	7.713	12.727
1.2.2.15 Overlopende activa	41.328	42.707
1.2.2.16 Af: Voorzieningen wegens oninbaarheid	-	-
Totaal vorderingen	1.294.539	966.809

Toelichting op Vorderingen:

1.2.2.3 Vordering gemeente

Gemeentelijke vergoedingen

	31-12-2018 EUR	31-12-2017 EUR
	2.539	59.566
	2.539	59.566

1.2.2.15 Overlopende activa

Af te rekenen MFA's
Overige

	31-12-2018 EUR	31-12-2017 EUR
	30.447	34.388
	10.881	8.319
	41.328	42.707

1.2.4 Liquide middelen

1.2.4.1 Kasmiddelen
1.2.4.2 Tegoeden op bankrekeningen

Totaal liquide middelen

	31-12-2018 EUR	31-12-2017 EUR
	1.767	1.513
	8.658.856	9.586.662
	8.660.623	9.588.175

In het kasstroomoverzicht is de mutatie in liquide middelen uiteengezet. De liquide middelen staan ter vrije beschikking.

2 Passiva

2.1 Eigen vermogen

	Stand per 1-1-2018 EUR	Mutaties		Stand per 31- 12-2018 EUR
		Resultaat EUR	Overige Mutaties EUR	
2.1.1.1 Algemene reserve Algemene reserve	9.690.533	-280.589		9.409.944
Totaal eigen vermogen	9.690.533	-280.589	0	9.409.944

2.2 Voorzieningen

	2.2.1.4 Voorziening jubilea	2.2.1.6 Voorziening langdurig zieken	2.2.1 Personele voorzieningen	2.2.3 Voorziening onderhoud	Totaal voorzieninge n
Stand per begin boekjaar	179.545	-	179.545	2.076.427	2.255.972
Dotaties 2018	67.065	16.100	83.165	351.002	434.167
Onttrekking 2018	2.443	-	2.443	837.835	840.278
Vrijval 2018					
Stand einde boekjaar	244.167	16.100	260.267	1.589.595	1.849.862
Kortlopend deel < 1 jaar	24.793	16.100	40.893	104.371	145.264
Kortlopend deel 1<>5 jaar	89.377	-	89.377	945.821	1.035.198
Langlopend deel > 5 jaar	129.997	-	129.997	539.403	669.400
	244.167	16.100	260.267	1.589.595	1.849.862

2.4 Kortlopende schulden

	31-12-2018 EUR		31-12-2017 EUR	
2.4.6 Schulden aan gemeenten	4.200	4.200	32.160	32.160
2.4.8 Crediteuren	336.139	336.139	251.271	251.271
2.4.9 Belastingen en premies sociale verzekeringen				
Loonheffing	551.872		464.049	
Premie vervangingsfonds	1.755		5.099	
Premie participatiefonds	45.820		37.238	
		599.447		506.385
2.4.10 Schulden terzake van pensioenen	166.980	166.980	154.408	154.408
2.4.12 Overige kortlopende schulden				
Overige	76.601		27.299	
Te betalen aan partners ivm gemeenschappelijk gebruik			46.326	
Accountant	9.158		10.814	
Administratiekantoor	7.865		7.865	
Netto salaris	6.547		9.301	
		100.171		101.606
2.4.14 Vooruitontvangen subsidies OCW	7.054	7.054	11.287	11.287
2.4.15 Vooruitontvangen investeringssubsidies	0	0	0	0
2.4.17 Vakantiegeld	462.219	462.219	434.764	434.764
2.4.19 Overlopende passiva				
Vooruitontvangen	34.444	34.444	40.000	40.000
Totaal kortlopende schulden	1.710.655		1.531.882	

Niet uit de balans blijvende rechten en plichten

Leasecontract

RBOB De Kempen heeft een mantelovereenkomst afgesloten met betrekking tot kopieerapparatuur lopend tot 31 december 2019. De resterende contractwaarde bedraagt € 42.700 per jaar.

RBOB De Kempen heeft een mantelovereenkomst afgesloten met betrekking tot telecom lopend tot 1 augustus 2021. De resterende contractwaarde bedraagt € 17.040 per jaar.

RBOB De Kempen heeft een mantelovereenkomst afgesloten met betrekking tot internetgebruik lopend tot 1 augustus 2021. De resterende contractwaarde bedraagt € 20.145 per jaar.

In het verleden zijn op beperkte schaal transitievergoedingen betaald. Wij zijn voornemens om compensatie te vragen en deze in te dienen tussen 1 april 2020 en 30 september 2020. Wij hebben nog niet volledig inzichtelijk om welk bedrag het gaat en of we aan alle voorwaarden voldoen. Om die reden hebben wij in hiervoor nog geen vordering opgenomen.

Regeling duurzame inzetbaarheid

Met ingang van 1 september 2014 is de regeling duurzame inzetbaarheid in werking getreden. De Kempen heeft geen afspraken gemaakt met medewerkers ten aanzien van de duurzame inzetbaarheid binnen de mogelijkheden van de CAO. Derhalve is geen voorziening gevormd.

E. Toelichting behorende tot de staat van baten en lasten 2018

3 Baten

3.1 Rijksbijdragen

	2018 EUR	Begroting 2018 EUR	2017 EUR
3.1.1 Rijksbijdrage OCW	15.876.800	14.905.000	14.854.674
3.1.2.1 Overige rijksbijdragen OCW	621.685	525.000	487.359
3.1.4 Bijdragen samenwerkingsverband	1.040.584	950.000	1.038.280
Totaal rijksbijdragen OCW	17.539.068	16.380.000	16.380.312

3.1.1 Toelichting Rijksbijdrage OCW (3.1.1.)

	2018 EUR	Begroting 2018 EUR	2017 EUR
Personele lumpsum	11.335.517	10.700.000	10.708.189
Materiële instandhouding	2.402.708	2.405.000	2.373.685
Personeels- en arbeidsmarktbeleid	2.138.575	1.800.000	1.772.800
	15.876.800	14.905.000	14.854.674

3.1.2.1 Toelichting overige rijksbijdrage OCW

	2018 EUR	Begroting 2018 EUR	2017 EUR
Loonkostensubsidie	-	-	767
Subsidie voor studieverlof	16.325	-	15.696
Prestatiebox	571.075	525.000	470.896
Bijz. bekostiging aanw. zigeunerkinderen	21.257	-	-
Bijzondere/aanvullende bekostiging	13.027	-	-
	621.685	525.000	487.359

3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies

	2018 EUR	Begroting 2018 EUR	2017 EUR
3.2.2.2 Gemeentelijke bijdragen	42.077	59.000	78.314
3.2.2.2 Sociale Werkvoorziening bijdragen in de loonkosten	10.770	-	9.900
Totaal overige overheidsbijdragen	52.847	59.000	88.214

3.5 Overige baten

	2018 EUR	Begroting 2018 EUR	2017 EUR
3.5.1 Verhuur	75.123	100.000	80.223
3.5.5 Ouderbijdragen	22.545	-	19.459
3.5.10 Overige	146.258	50.000	28.081
Totaal overige baten	243.926	150.000	127.764

3.5.10 Toelichting overige baten

	2018 EUR	Begroting 2018 EUR	2017 EUR
Bijdrage SWV	5.000	-	4.920
Stichting Nuffic	48.326	-	-
Pr Bernhardfonds	42.000	-	-
Overigen	28.229	50.000	5.337
Bijdragen in Opleidingschool	17.148	-	5.950
Fonds Cultuurparticipatie	5.555	-	11.875
	146.258	50.000	28.081

4 Lasten

4.1 Personeelslasten

	2018 EUR	Begroting 2018 EUR	2017 EUR
4.1.1.1 Brutolonen en salarissen	10.685.621	9.900.000	9.689.050
4.1.1.2 Sociale lasten	1.511.312	1.970.000	1.325.055
4.1.1.3 Participatiefonds	505.218	0	359.517
4.1.1.4 Vervangingsfonds	19.183	0	18.320
4.1.1.5 Pensioenpremies	1.443.697	1.550.000	1.338.241
4.1.1 Lonen en salarissen	14.165.031	13.420.000	12.730.183
4.1.2.1 Dotaties personele voorzieningen	83.165	0	12.690
4.1.2.2 Personeel niet in loondienst	216.101	130.000	78.964
4.1.2.3 Overig	633.580	514.720	514.422
4.1.2 Overige personele lasten	932.846	644.720	606.076
4.1.3 Af: Uitkeringen	-298.667	-175.000	-236.738
Totaal personeelslasten	14.799.210	13.889.720	13.099.520

4.1.2.1 Dotaties personele voorzieningen

	2018 EUR	Begroting 2018 EUR	2017 EUR
- voorziening jubilea	83.165	-	12.690
Totaal	83.165	-	12.690

4.1.2.3 Overige personeelskosten

	2018 EUR	Begroting 2018 EUR	2017 EUR
De overige personeelskosten bestaan uit de volgende posten:			
Cursussen	199.357	210.000	166.543
Kosten studiedagen en conferenties	12.037	8.750	7.128
Wervingskosten	74.185	34.970	22.134
Reis en verblijf	191.462	167.000	189.930
Bedrijfsgezondheidsdienst	14.212	14.000	18.428
Overige personele kosten	107.783	80.000	87.357
Werkkostenregeling	34.544	-	22.902
Totaal	633.580	514.720	514.422

4.1.3 Uitkeringen

	2018 EUR	Begroting 2018 EUR	2017 EUR
4.1.3.3 Uitkeringen die de personeelslasten verminderen	298.667-	175.000-	236.738-
Totaal	298.667-	175.000-	236.738-

Aantal personeelsleden

Gemiddeld had De Kempen 225,4 fte in dienst (2017: 217,4 fte)

De volgende onderverdeling kan worden gemaakt over het aantal fte's:

	2018	2017
Dir	14,9	15,2
OP	188,4	185,4
OOP	22,1	16,8
Totaal	225,4	217,4

4.2 Afschrijvingen

	2018 EUR	Begroting 2018 EUR	2017 EUR
4.2.2 Materiële vaste activa	564.975	562.917	538.441
Totaal afschrijvingen	564.975	562.917	538.441

4.3 Huisvestingslasten

	2018 EUR	Begroting 2018 EUR	2017 EUR
4.3.1 Huur	14.365	8.000	8.607
4.3.3 Onderhoud	88.031	65.800	123.833
4.3.4 Energie en water	260.141	258.975	226.921
4.3.5 Schoonmaakkosten	363.252	340.000	327.674
4.3.6 Heffingen	35.020	33.150	38.069
4.3.7 Dotatie onderhoudsvoorziening	351.002	351.002	351.003
4.3.8 Overige	260.743	59.700	232.074
Totaal huisvestingslasten	1.372.555	1.116.627	1.308.180

4.4 Overige instellingslasten

	2018 EUR	Begroting 2018 EUR	2017 EUR
4.4.1 Administratie- en beheerslasten	293.291	283.415	249.552
4.4.2 Inventaris en apparatuur	410.867	303.750	341.644
4.4.3 Leermiddelen	435.919	361.000	409.315
4.4.4 Dotatie overige voorzieningen			
4.4.5 Overige	246.009	248.174	208.830
Totaal overige instellingslasten	1.386.085	1.196.339	1.209.341

4.4.1 Toelichting administratie- en beheerslasten

	2018 EUR	Begroting 2018 EUR	2017 EUR
Kosten administratiekantoor	157.351	175.000	149.309
Accountantskosten	18.607	14.000	16.365
Deskundigenadvies	22.442	17.000	22.599
Telefonie/internet kosten	46.069	27.150	24.286
Portkosten	4.235	3.725	2.834
Drukwerk	1.438	3.550	5.327
Planmatig onderhoudsbeheer	11.888	15.490	9.684
Onkostenvergoeding RvT	8.784	10.050	8.463
PR en marketing	7.674	10.450	5.213
Beheer en bestuur	-	100	-
Overige administratiekosten	14.803	6.900	5.471
	293.291	283.415	249.552

De accountantskosten zijn als volgt te specificeren:

	2018 EUR	Begroting 2018 EUR	2017 EUR
Controle jaarrekening			
- controle 2016			1.670-
- controle 2017	18		18.035
- controle 2018	18.317	14.000	
Andere controle-opdrachten	-	-	-
Adviesdiensten op fiscaal terrein	-	-	-
Andere niet controle diensten	272	-	-
	18.607	14.000	16.365

Wij hebben van de accountantsorganisatie uitsluitend controlediensten ontvangen.

In 2016 was een inschatting opgenomen van te betalen kosten in 2017, deze bleek te hoog te zijn waardoor een bedrag is vrijgevallen.

4.4.2 Toelichting Inventaris en apparatuur

	2018 EUR	Begroting 2018 EUR	2017 EUR
Overige ICT-kosten	259.700	151.400	189.910
Reproductie	127.787	140.000	140.147
Kosten klein inventaris	23.379	12.350	11.586
	410.867	303.750	341.644

4.4.3 Toelichting leermiddelen

	2018 EUR	Begroting 2018 EUR	2017 EUR
Leermiddelen	435.919	361.000	409.314
	435.919	361.000	409.315

4.4.5 Toelichting Overige

	2018 EUR	Begroting 2018 EUR	2017 EUR
Kabeltelevisie en overige rechten	5.412	10.750	10.073
Abonnementen	14.469	10.925	18.452
Contributies	17.655	19.300	18.497
Representatie	7.429	7.600	4.992
Medezeggenschap- en ouderraad	3.034	6.875	4.069
Overige verzekeringen	9.982	7.000	6.442
Culturele vorming	64.770	61.200	52.846
Sportdag en vieringen	23.618	28.150	23.203
Testen en toetsen	18.621	26.700	16.294
Schoolzwemmen			
Overige onderwijslasten	56.830	53.374	32.862
Vergaderkosten	24.188	16.300	21.101
	246.009	- 248.174	- 208.830

6 Financiële baten en lasten

	2018 EUR	Begroting 2018 EUR	2017 EUR
6.1.1 Rentebaten	7.790	30.000	12.881
6.2.1 Rentelasten - bankkosten	1.394	2.000	1.507
Saldo financiële baten en lasten	6.396	28.000	11.374
Jaarresultaat	280.589-	148.603-	452.184

F. Overzicht Verbonden Partijen.

De stichting heeft bestuurlijke inbreng (maar geen overwegende zeggenschap) in de volgende samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs:

Naam	Statutaire zetel	Rechtsvorm	Belangrijkste activiteit
• SWV PO Weert-Nederweert 31-03	Weert	Stichting	Uitvoering Wet Passend Onderwijs
• SWV PO De Kempen 30-09	Eindhoven	Stichting	Uitvoering Wet Passend Onderwijs
• Helmond-Peelland PO 30-08	Helmond	Stichting	Uitvoering Wet Passend Onderwijs
• Stichting IkOok!	Veldhoven	Stichting	Kinderopvang

Aangezien de jaarrekening over 2018 van de genoemde instellingen nog niet voorhanden zijn kan geen inzicht worden gegeven in vermogen en resultaat over 2018. Er is geen sprake van een deelname of consolidatie.

Model G : verantwoording subsidies

G1. VERANTWOORDING VAN SUBSIDIES ZONDER VERREKENINGSCLAUSULE (Regeling ROS art. 13, lid 2 sub a en EZ regelingen betrekking hebben op de EZ subsidies)

Omschrijving	Toewijzing		Bedrag Toewijzing	Ontvangen t/ Prestatie verslagjaar afgerond	
	Kenmerk	Datum		€	€
Subsidie voor studieverlof 2018	kenmerk: 2018/2/944568. beschikking: 928994-1	20-9-2018	12.093,00	12.093,00	nee
	totaal		<u>12.093,00</u>	<u>12.093,00</u>	

G2. VERANTWOORDING VAN SUBSIDIES MET VERREKENINGSCLAUSULE (Regeling ROS art. 13, lid 2 sub b en EZ regelingen betrekking hebben op de EZ subsidies)

G2.A. Aflopend per ultimo verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing		Bedrag Toewijzing	Ontvangen t/ Totale verslagjaar kosten		Te verrekenen ultimo verslagjaar
	Kenmerk	Datum		€	€	
			€	€	€	€
						-
	totaal		<u>€</u>	<u>€</u>	<u>€</u>	<u>€</u>

G2.B. Doorlopend tot in een volgend verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing		Bedrag Toewijzing	Saldo 1-jan-18	Ontvangen in verslagjaar	Lasten in Verslagjaar	Totale kosten 31-dec-18	Saldo te besteden 31-dec-18
	Kenmerk	Datum						
			€	€	€	€	€	€
	totaal		<u>€</u>	<u>€</u>	<u>€</u>	<u>€</u>	<u>€</u>	<u>€</u>

H. WNT verantwoording 2018 RBOB De Kempen

De WNT is van toepassing op RBOB De Kempen. Het toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2018 € 133.000 (bezoldigingsmaximum voor het onderwijs, klasse C, complexiteitspunten per criterium: aantal leerlingen 3, totale baten 4, aantal onderwijssoorten 1

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking.

Tevens leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling.

bedragen x € 1	H.P. van Well	A.J.A.M. van Erp
Functiegegevens	Directeur- bestuurder	Directeur- bestuurder
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1/1-1/9	1/8-31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,00	1,00
Dienstbetrekking?	ja	ja
Klasse	C	C
Complexiteitspunten aantal leerlingen	3	3
Complexiteitspunten totale baten	4	4
Complexiteitspunten aantal onderwijssoorten	1	1
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	79.128	40.828
Beloningen betaalbaar op termijn	11.914	7.202
<i>Subtotaal</i>	<u>91.042</u>	<u>48.030</u>
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	88.545	55.751
-/- Onverschuldigd betaald bedrag en nog niet terugontvangen bedrag	nvt	nvt
Totaal bezoldiging	<u><u>91.042</u></u>	<u><u>48.030</u></u>

Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	Er is sprake van een 'optische' overschrijding. Deze wordt veroorzaakt door uitbetaling van vakantiegeld wegens einde dienstbetrekking.	nvt
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	nvt	nvt

Gegevens 2017		
Functiegegevens	Directeur- bestuurder	nvt
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1 - 31/12	nvt
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	nvt
Dienstbetrekking?	ja	nvt
Bezoldiging		
Beloning en belastbare onkostenvergoedingen	110.356	
Beloningen betaalbaar op termijn	16.591	
<i>Subtotaal</i>	<u>126.947</u>	-
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	129.000	
Totaal bezoldiging	<u><u>126.947</u></u>	-

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen

bedragen x € 1	A.J.F.M. Goudsmits	Mw. C.B.C.R. Smets-Solters	Th. J.P.M. van den Bosch
Functiegegevens	Voorzitter	Vice-voorzitter	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12
Bezoldiging			
Totale bezoldiging	1.910	1.530	1.150
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	19.950	13.300	13.300
-/- Onverschuldigd betaald bedrag en nog niet terugontvangen bedrag	nvt	nvt	nvt
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	nvt	nvt	nvt
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	nvt	nvt	nvt
Totaal bezoldiging	1.910	1.530	1.150
Gegevens 2017			
Functiegegevens	Voorzitter	Vice-voorzitter	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/4-31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Bezoldiging			
Totale bezoldiging	1.432	1.150	1.150
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	14.579	12.900	12.900

bedragen x € 1	Mw. M. Broekmans - van Tijn	R.L.J.J. Vereijken	M. de Lange
Functiegegevens	Lid	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12
Bezoldiging			
Totale bezoldiging	1.150	1.150	1.150
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	13.300	13.300	13.300
-/- Onverschuldigd betaald bedrag en nog niet terugontvangen bedrag	nvt	nvt	nvt
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	nvt	nvt	nvt
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	nvt	nvt	nvt
Totaal bezoldiging	1.150	1.150	1.150
Gegevens 2017			
Functiegegevens	Lid	Lid	nvt
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	nvt
Bezoldiging			
Totale bezoldiging	1.150	1.150	
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	12.900	12.900	

3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2018 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

I. Bestemming van het resultaat 2018

Het exploitatieresultaat over 2018 bedraagt

Hiervan is te bestemmen voor:

Algemene reserve 280.589-

Totaal 280.589-

J. Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die hier vermeld moeten worden.

K. ONDERTEKENING DOOR BESTUURDERS EN TOEZICHTHOUDERS

College van bestuur

Mw. A.J.A.M. van Erp

Raad van Toezicht

Mw. A.J.F.M. Goudsmits
Voorzitter

Mw. C.B.C.R. Smets-Spitters
Vice-voorzitter

Th.J.P.M. van den Bosch

Mw. M. van Tijn

R.L.J.J. Vereijken

M. de Lange

Datum vaststelling jaarrekening: 13 juni 2019

OVERIGE GEGEVENS

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de raad van toezicht van
Stichting De Kempen, organisatie voor openbaar en algemeen toegankelijk onderwijs
Provincialeweg 74
5503 HJ VELDHOVEN

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Stichting De Kempen, organisatie voor openbaar en algemeen toegankelijk onderwijs te VELDHOVEN gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting De Kempen, organisatie voor openbaar en algemeen toegankelijk onderwijs op 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2018 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018.

De jaarrekening bestaat uit:

- (1) de balans per 31 december 2018;
- (2) de staat van baten en lasten over 2018; en
- (3) de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting De Kempen, organisatie voor openbaar en algemeen toegankelijk onderwijs zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Geen controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5 lid 1 (j) Uitvoeringsregeling WNT

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij geen controlewerkzaamheden verricht op gegevens in de WNT-verantwoording, of het ontbreken daarvan, op grond van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1 onderdeel j Uitvoeringsregeling WNT. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT plichtige instellingen alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf '2.2.2. Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf '2.2.2. Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

085 - 0200 093
mail@wijsaccountants.nl

Eindhoven postadres
Bogert 16
5612 LZ Eindhoven

Maarsse
Bisonspoor 7023
3605 LT Maarsse

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's
  - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
  - van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijn

het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

accountants
onderwijs & kinderopvang

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Eindhoven, 24 juni 2019
Wijs Accountants

Was getekend: M.M.P.G van Os MSc RA

Kenmerk: 2019.0178.conv

085 - 0200 093
mail@wijsaccountants.nl

Eindhoven postadres
Bogert 16
5612 LZ Eindhoven

Maarsse
Bisonspoor 7023
3605 LT Maarsse

IBAN NL69 ABNA 0636 0375 33
KVK 58941487
BTW nr NL.8532.47.158.B01

wijsaccountants.nl

D1 Gegevens over de rechtspersoon

Bestuursnummer	41662
Naam instelling	Stichting de Kempen
Adres	Provinciale weg 74
Postcode / Plaats	5503 HJ Veldhoven
Telefoon	040-2301560
E-mail	info@rbobdekempen.nl
Internet-site	www.rbobdekempen.nl

Brin	Naam	Sector
03AP	OBS De Belhamel	PO
03BV	OBS De Trumakkers	PO
03EV	OBS De Klimop	PO
05YS	OBS 't Smelleken	PO
07FM	OBS De Korenbloem	PO
07GY	OBS 't Busseltje	PO
08DZ	OBS de Triolier	PO
09ET	OBS Cranendonck	PO
10AS	OBS 't Lange	PO
18HD	OBS De Sleutelaar	PO
22LI	De Regenboog	PO
23DJ	OBS Ekenrooi	PO
23UB	OBS Dick Bruna	PO
24AA	OBS De Klimop	PO